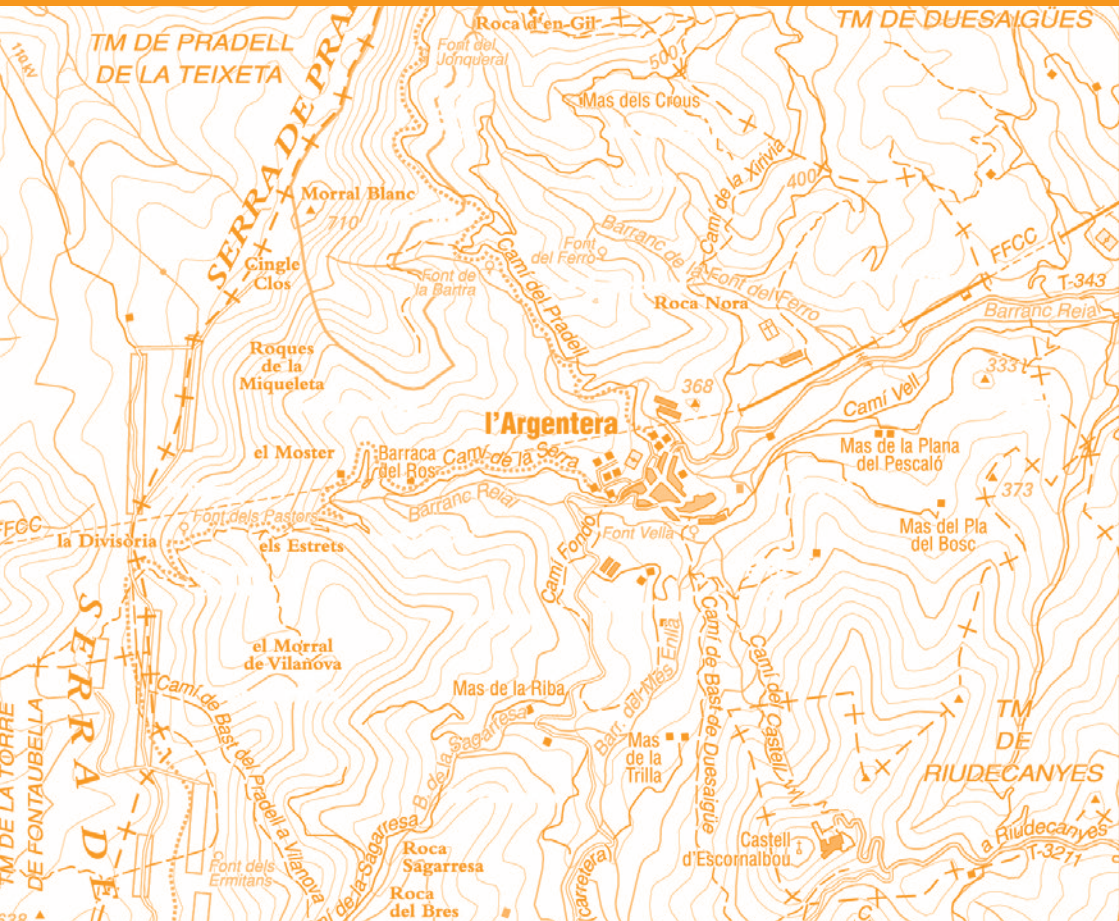

Enric Prats i Auqué

Noms de lloc, llinatges i renoms de l'Argentera

Enric Prats i Auqué

Noms de lloc,
llinatges i renoms de
l'Argentera

Noms de lloc, llinatges i renoms de l'Argentera

Enric Prats i Auqué

Primera edició digital: juny de 2009

Primera edició en paper: juliol de 2003

De l'edició digital:

© Societat d'Onomàstica

© Institut Cartogràfic de Catalunya

© Mapes: Institut Cartogràfic de Catalunya

Institut Cartogràfic de Catalunya

Parc de Montjuïc- 08038 Barcelona

Telèfon: 93 567 15 00

<http://www.icc.cat>

Societat d'Onomàstica

Diputació, 276, pral. 1

08010 Barcelona

<http://www.onomastica.cat>

Disseny editorial:

Twotypes_Comunicació Gràfica

<http://www.twotypes.cat>

Sumari

Sumari

1. Introducció.....	11
2. Llista de topònims i antropònims.....	21
3. Mapes i plànols	79

1. Introducció

Introducció

El versicle deu del primer capítol del *Gènesi*, diu textualment: *Déu donà als continents el nom de terra i a les aigües aplegades el de mar*. D'això deu fer deu o quinze mil milions d'anys. I ningú no deia res perquè ningú no hi havia. No havia arribat l'home. Quan aquest arribà, començà a parlar, primer en sons i sorolls cada vegada més intel·ligibles. Va començar a posar noms per conèixer les coses i les coses van començar a tenir noms. Només el nom de terra i el de mar van quedar des del principi. Va ser l'home qui va dir *d'això en direm pedra, a tu et diré Sara, d'allò en direm riu* i va anar pensant amb seny i capritx el nom de cada cosa. Que diferent és dir *farem xerinola* a dir *farem repòs*, que diferent és dir *aquesta copa en colpejar-la fa "dring"*, a dir *aquesta en colpejar-la fa "cloc"*. Així l'home, intuïtiu i savi, en el curs de la vida ha anat pensant i posant noms que expressen i indiquen, moltes vegades d'una manera molt real, el significat exacte d'allò a què es refereix. Això degué passar, Déu sap els anys, i començant per la vida a la terra, perquè tots venim de la terra, tots venim de pagès. El nom de cada cosa i cada cosa amb el seu nom. El bosc de l'Estelada, la font dels Pobres, la Mare de Déu del Foradet, el portell del Llop i, dins del nostre terme de l'Argentera, els topònims de les Canyes Xiules, la font del Ermitans, el collet de les Figueretes, cal Quicu, el barranc del Més Enllà, l'Espana-rucs, noms i més noms que els nostres avantpassats, fa cent o dos-cents o quatre-cents anys, van anar posant a llocs i a persones i ho van escriure, moltes vegades, en documents notariais del poble per mitjà del rector, que feia de notari. Noms i més noms, llenguatge visual, pràctic i intuïtiu, significatiu i exacte. Noms i més noms que el poble coneix i sap i viu. Hem perdut els pastors i el pagès que de sol a sol trepitjava la terra i sabia els racons de cada partida amb una descripció detallada i minuciosa. Avui, la feina delerosa amb els tractors i les màquines, la vida que ens crida al recer de casa o al brogit de la ciutat, fa que perdem allò que ens va configurar. Noms i més noms que, o es recullen en papers i llibres i en fem història, o es perden en l'oblit del temps. Tanmateix, l'oblit de la nostra identitat és un oblit de nosaltres mateixos, de la nostra identitat. Som fills del nostre passat, som pel que vam ser i serem per tot allò que estimem del nostre passat i del nostre present, que demà serà passat per als qui ens seguiran. Una persona sense passat és una persona sense començament, una persona no iniciada, sense arrels.

Diu l'octogenari i gran escriptor enamorat de la terra i de tot el que s'hi cria Miguel Delibes: "Al hombre se le arrebató la pureza del aire y del agua, pero también se le amputó el lenguaje y el paisaje en que transcurre su vida lleno de referencias personales y de su comunidad y es convertido en un paisaje impersonalizado e insignificante." Diu també: "Cada una de esas parcelas del paisaje dibuja historias o mitos que son vida, han sido vivificados y a la vez hablan a los demás. El día que

pierdan su nombre, si es que subsisten todavía físicamente, no serán ya más un chopo, unos almen-dros o un pozal reducidos al silencio, objetivados, muertos, no más significantes que cualquier árbol o rincón municipalmente establecido."

També Guerau de Liost (Jaume Bofill i Mates) en un article titulat "Literatura geogràfica", escriu unes paraules sobre les arrels humanes a la terra. "Els pobles que vegeten no tenen esma d'esbrinar els secrets de l'argila materna: en viuen o hi dormen o hi moren, instintivament." Cal despertar a la nostra primera argila. Nosaltres som aquesta argila feta persona, i cada poble, cada terra, és el nostre terrisser.

L'Argentera, arrecherà a la serra, posada dalt del pujolet d'una vall, és com una rosa d'argent mai no esclatada del tot. El 1270 trobem escrit *Argentaria* i el 1422, *Argentia*. El mot, d'etimologia llatina, fa suposar, amb fonaments, que tenia mines de plom o d'argent en la seva rodalia des de molt antic.

Defineix Joaquim Santasusagna: "En una valleta solcada pels barrancs Reial i de les Valls i dalt d'un serradet s'escampen unes cases de pagès i de bon veure tot formant la vileta que porta el nom immaculat de l'Argentera."

Segons Pere Anguera, *Història dels pobles del Baix Camp*: "El primer esment documental de la població (Argentera), és la referència que en fa Alfons I en la carta de població de Cambrils del 1178. El 1164 sols es parla del torrent de l'Argentera. El 1708 tenia 15 cases, 16 el 1719, 20 el 1763 i 21 el 1773; passa de 84 habitants el 1719 i arriba a 219 el 1787. Aquesta explosió demogràfica pot ajudar a explicar la construcció de la nova església de sant Bartomeu, amb senzilla façana barroca, acordada el 1750, que es finançà amb el quinzè de les collites que estaven obligats a pagar també els veïns de Vilamanya i la Trilla."

L'Argentera, al Baix Camp, és a 349 m d'altitud. Limita amb el Priorat. Té Pradell al nord, Vilanova d'Escornalbou al sud, Duesaigües a l'est i Colldejou a l'oest. Escornalbou guaita eternament sobre la vila com un guarda amb ull atent i la seva proximitat visual es fa dura per arribar-hi pel camí rost del Castell. Les seves vetes de galena i sulfur de plom es van trobar i explotar. Emili Morera cita en la *Geografía general* de Carreras i Candi: "explotació continuada durant la dominació dels alarbs y reproduhit lo permís per les obres en lo període de la restauració cristiana, puix apareix que algun arquebisbe, com en Sanxo d'Ayerbe en lo segle ^{xiv} va autorisar lo descobriment de nous filons d'aquells metalls, en concepte senyor temporal del territori del Camp.

"Argentera va pendre part en moltes ocasions en l'associació dels pobles que constitueixen la *Comuna del Camp*, figurant en les llistes de repartiments o talles fetes per la Junta dels Comuners, establerta a la Selva."

Pascual Madoz en el seu *Diccionario geográfico-estadístico-histórico de España y sus posesiones de Ultramar*, el 1847, diu referent a l'Argentera "Goza de buena ventilación y saludable clima; tiene 70 casas [...] confina el term. por el N. con el de Padral, a 1/2 hora, por el E. con el de Dozaguas, a 1/4, por el S. con los del conv. de Escornalbou, Manso de la Trilla y Vilanova de Escornalbou, estendiéndose en esta dirección, parte a 1/2 hora y parte 1/4, y por el O. con el Coll de Jou [...] hay en labor 300 jornales de tierra, 50 de primera calidad, 10 de segunda y 150 de tercera [...] hay muchas minas de plomo y algunas muy antigua, pero todas poco abundantes [...] 1 molino harinero [...] 77 vecinos, 315 almas."

Emili Morera, el 1918, distribueix així les terres: "75 [hectàreas] de secà, 6 de regor, 5 de goret, 4 d'horta, 77 de vinya, 42 d'olivers, 1 d'atmetllers, 124 d'avellaners, 101 de roqueram alt, 217 de

bosch, 80 d'inconreuable y 17 d'inútils." Per producció, diu "Produheix, per terme mitg, 6 hectòlitres de cigrons, 280 de blat, 350 d'ordi, 11 de sègol, 17 de faves y favons, 18 de fesols, 5 de guixes o llegums, 1.720 de vi, 206 d'oli, 416 kilos d'ametlles, 39.473 d'avellanets, 6.190 de fruites, 16.640 de patates y 1.000 d'hortalices y forratges."

El poble no ha arribat mai a 340 habitants. Els anys de més població van ser els de la construcció del túnel, temps que el treball de la pedra i la ferreria donaven feina a desdir junt amb el transport de carros d'animals.

L'Esteve Cabré de cal Samarró deia que el primer tren que va passar pel túnel fou el 1885, que durant les obres es feien menjars a la barraca del Ros, al coll dels Pous, que gent treballadora dormien en coves, que a ca l'Estanqueret (taverna i estanc al carrer del Porxet) van fer molts dinerets quan les obres i que en els set anys d'aquestes obres hi van morir 14 treballadors.

L'antiga entrada de l'Argentera era pel camí Vell que ve de prop de Duesaignes i entrava per la carrerada Reial cap a l'Hostal, avui, el xalet de la Fleca. Quan els carros venien molt carregats, a la Pujada del Piquer o Baixada de la Roureda, hi portaven animals de refresc per arribar al poble. Avui l'entrada és per la carretera i el carrer de la Delmera.

El carrer de la Delmera puja discretament fins al carrer Major i bona part d'ell és empedrat amb pedra de pècol. Pècol, nom molt conegut a l'Argentera, és una pedra de la Serra amb incrustacions de pedres de diferents colors i mides que amb el desgast dels anys agafa un polit, una bellesa de *terrazzo* italià. La paraula *pècol* no és en els diccionaris. Només en el *Diccionari català-valencià-balear* es troba la referència de "Peco: Cadascuna de les pedretes llises que les nenes llencen a l'aire i empomen després mentre es reciten uns versets, en el joc anomenat també *dels pecos*. (Tortosa, Freginals)".

L'Argentera havia tingut una església romànica, de reduïdes dimensions, situada al mig del poble. Abandonada, es construí la nova el 1751, les obres de la qual van durar dos anys. El patró és sant Bartomeu i el retaule barroc, que havia daurat Pau Montserrat de la Selva per 950 lliures, fou cremat el 1936. La imatge, però, de sant Bartomeu se salvà i presideix l'església actualment.

Sant Bartomeu té els seus goigs. El senyor Josep Ma. Guix i Sugrañes, respectant escrupolosament el text antic, en féu una edició, per a la impremta Gràfics Reus, sense data, però entre els anys 1950 i 1960. L'última estrofa diu així:

La vila de la Argentera,
En lo camp de Tarragona,
Molt gustosa se bllassona
De ser ella la primera
Que ab gran culto vos venera
Per Patró i per son Senyor.

Puix que ab lo poder de Déu
Dels dimonis sou terror,
Lliureu-nos, Sant Bartomeu,
De l'infern i son furor.

També Mn. Ramon Muntanyola i Llorach escrivia, pels mateixos anys, el poema següent:

Jardinet de cases,
 roses a desdir,
 remoreig de l'aigua,
 flaire de bon vi.
 Qui et trià el retaule
 i et bastí el serrat?
 No seria un àngel
 entremaliat?
 Qui penjà una casa
 en el cim més alt
 i et dugué una santa
 que et guardés de mal?
 Quan el vent s'exalta
 o quan neva i plou
 alces la mirada
 cap a Escornalbou.
 No fos cas que l'aire
 o la tempestat
 no et tornés els frares
 de l'eternitat.
 Si la bona capta
 vas aparellar
 per si algú trucava
 per un mos de pa,
 vas omplint de flaire
 tots els teus camins
 amb aquesta gràcia
 que et floreix a dins.

El castell d'Escornalbou ha estat sempre en íntima relació amb l'Argentera tot i no essent del seu terme. Per un traçat estrany dels límits municipals, Escornalbou pertany a Riudecanyes. Homes i familiars de l'Argentera van treballar i tenir càrrecs al Castell d'Escornalbou.

A l'Argentera tothom coneix el toll del Viol. Així anomenat perquè deu venir, segurament, d'Albiol. Doncs el 1270 un Joan Albiol de l'Argentera i sagristà d'Escornalbou signà junt amb Guillem Armengou el document d'una Blanca que dona per cens una gallina. Aquest Joan Albiol de l'Argentera podria ser la raó dels noms del toll del Viol i de la vall del Viol.

La compra del castell d'Escornalbou va vincular el senyor Eduard Toda i Guell, reusenc de naixença, al poble de l'Argentera. Això es produeix el 1918 i el Sr. Toda, mentre comença la reconstrucció del castell compra casa i fa vida a l'Argentera. Comprà la casa Cabrer i altres cases contigües i diferents finques. És llavors quan gent de l'Argentera s'implica a Escornalbou i alguns són dits del Castell o del

Toda o del Convent. El Pepet del Convent, el seu germà Jaumet del Convent o Jaume Rosaris, el Joanet del Convent que en fou masover, l'Enric del Toda, el seu cambrer de confiança, que marxà amb ell a Poblet; també és recordat el Joanet Picapedrer, que treballà anys per al Sr. Toda en la talla de pedres. El Sr. Toda va ser un autèntic mecenes de l'Argentera. Va construir, amb l'ajut del poble, l'ajuntament, el cementiri, el casal i, més tard les escoles; i, home d'excel·lent gust artístic i alta cultura, va prendre part en decisions del govern del poble per a la seva millora i el seu progrés. Amant també de la natura, es recorda el gran disgust que li ocasionà veure un dia uns grans arbres arrencats. Va fer pujar el consistori del poble al castell i els va reprendre pels arbres tallats en una dura queixa. Si la tala dels arbres obeïa a un problema econòmic que es va voler resoldre amb la venda de la fusta, els digué, hauríeu de saber que em teniu a mi disposat a afrontar aquests problemes. Així estimava el poble i la natura. El Sr. Toda reuní habitualment a Escornalbou una plèiade d'il·lustres personalitats.

Algun octogenari, colrat pel sol dels anys, recorda com els de casa seva havien explicat que Mn. Cinto Verdaguer una vegada va fer nit a ca la Catxa i de matinada es va enfilat camí amunt, dalt d'una somera, fins a arribar al castell. Això devia succeir a finals del 1800.

Em deia l'avi Esteve Cabrer de cal Samarró que la seva àvia li havia explicat quan ell era noieta, potser cap al 1928 o 1930, que ella, a les nits, havia sentit bornar els llops al collet del Guillem, damunt de Davant la Vila. Ara, deia l'avi Esteve, sentim bornar les guineus. L'udol del llop a les nits, era un crit, un clam esfereïdor, ple de misteri, però majestuós.

"Tirar testos"; expressió d'un fet tradicional a l'Argentera. Per carnaval era costum d'anar a trencar, d'amagat, una olla, una gerra, un càntir a dins de l'entrada d'un amic, potser de mal ull, i deixar-li els testos.

Caldria recordar els "pregoners". Ja antiga manera de comunicar al poble qualsevol notícia o acte o esdeveniment convenient. Un recordat i bon pregoner va ser el Joan Ros, que va deixar aquesta feina el 1920. Després el van succeir el Baptista, el Joan Quico, el Jaume Crusat i, l'últim, el Josep Ma. Llabaria de cal Pere Viudo. Un toc de trompeta, era un pregó normal, dos tocs de trompeta, un pregó ordenat per l'alcalde.

El terme de l'Argentera és de 9,83 km², quasi mil hectàrees, petit si el comparem amb el de Duesaignes o el de Riudecanyes. Avui l'Argentera té uns 140 habitants, els caps de setmana passa de 200 i als estius augmenta considerablement, per la gent que hi té casa, fins a 450. Potser l'antiga vertebració, la tortuositat de la carretera vorejant el pantà de Riudecanyes és un avantatge per la seva conservació més immaculada i una tranquil·litat més assegurada. Els habitants de l'Argentera tenen l'entranyable gentilici d'*argenterencs*.

L'Argentera és la reina del Baix Camp, la caixeta de música, el diamant polit i brillant, no tocat per mans egoistes d'urbanitzacions agressives. L'Argentera es mou gairebé eternament, delicadament, en un viure assossegat i dòcil com una eterna núvia, eternament jove, plena de pau. L'Argentera és la petita rosa argentada, immòbil en el temps. Allà la trobes a l'ombra de la serra i del castell. Quan plou, les aigües baixen cantant pels comellars i els fiters i es troben al barranc del Més Enllà, el barranc Reial i el de la font del Ferro, marxant avall cap a Riudecanyes. De nit, l'Argentera dorm com un infant, sense sobresalts. Sense fàbriques, ni tallers, ni magatzems comercials, cap soroll no li desvetlla el son i en les nits de pleniluni les cases, les teulades, els arbres, tot és argentat per la claror lunar. Poble, aire, color d'argent i de lluna i tot és pau, llevat de quatre gats que miolen i el tòtil o gripau o la granota de la font Vella que rasquen l'aire tebi de la nit amb el seu rauc. Ni el vent no gosa fer soroll i, escoltant

bé, jo diria que en el gran silenci de la nit hom pot sentir créixer els arbres o el lleu batec, tan suau del cor dels ocells que dormen a les branques dels arbres. L'Argentera és un poble que et deixa enyorança i a ulls tancats i respirant profundament, sents encara olor de pi i de fum de llenya. Cada fumera de cada casa era un bleix de fum encantat cel amunt si no feia vent, que venia de cada llar de foc que cremava en cada casa. Calia llenya i les mares, en sortir la canalla de l'escola, els manaven d'anar a *fer bous*. "Aneu al Pi Gros o al Pou del Malacat a fer bous!" i marxaven amb un sac sota l'aixella, un tros de corda per fer feix i una llesca de pa amb oli i sucre. *Bous* són les pinyes del pi sorrut, unes pinyes grosses, allargassades, talment un bou sense potes ni cap i fan un foc viu, flamejant, com atiat amb la força d'un bufador i un fum blanc, de l'olor exquisida de la reina com un encens litúrgic.

Pels carrers de l'Argentera baixa l'enyorança del repic de l'enclusa, perquè ja no hi ha ferrer, l'enyorança dels carros i dels estables l'enyorança de l'olor del ramat de ca la Marcel·lina, de cal Marian, de cal Modesto, dels Vins o de cal Pascalo. Pels carrers de l'Argentera baixa l'enyorança de les feixines de pi i de sarment de cal Cintet o de cal Saló i aquella olor de pa acabat de desenfornar. Pels carrers de l'Argentera baixa l'olor de verema i de vi de les premses de cal Marquet o de cal Cabrer o de cal Macià, olor de corral de conills, de garrofa, de fenc i de palla, de celler amb carretells i bóta vella.

I la rosa argentada de l'Argentera no s'acaba d'obrir perquè té por de perdre aquest passat. Tot això, en record enyoradís, queda ben guardat entre pètal i pètal misteriosament, sempre a mig obrir.

El món camina i l'Argentera camina amb el món i caminar vol dir canvi de paisatge i de vida. Talment, no podem oblidar perquè estem marcats. Noms i més noms, nomenclatura d'un poble que ens ha fet, hereus d'un passat, conscients del present, fills de la terra, del poble i dels nostres. Res no pot morir i per no morir, cal fer testament, escriure perquè res no es perdi, perquè tot sigui entès, perquè tot sigui recordat. Fem història.

Aquesta introducció ha d'acabar en unes gràcies extensives a tots els qui han contribuït a fer possible la confecció d'aquest llibre recull de topònims i antropònims.

Va ser l'amic Ferran Jové i Hortonedà qui em va proposar, primer, i instar, després, a emprendre aquesta feina que jo no coneixia. Decidit a començar, vaig veure l'amic Francesc Font de Rubinat, que m'indicà tot seguit el seu fill Lluís. Amb el Lluís vaig fer els primers passos per l'Argentera i seguidament vaig començar amb els qui he desenrotllat el meu treball. L'Ernest Crusat i Soler, de cal Minguet, va ser el primer. Amb ell he fet xerrades d'hores i més hores i he recorregut el poble i rodalies. Gràcies al difunt avi Esteve Cabré i Rofes, de cal Samarró, que m'acollí diverses vegades a la taula del menjador de casa seva en una conversa seguida i una memòria riquíssima. Gràcies a l'Anton Cabré i Crusat, l'Anton del Castell, amb qui tant he parlat al seu menjador amb arcades de pedra vermella (records del Sr. Toda), papers i mapes sobre la taula i sortides per camins i senderons. Gràcies al Jaume Torroja i Cabré, de cal Jaume Baldomero, artista de la pedra, amb qui he trescat per les muntanyes. Ell em descobrí el Polvorín, tapat, invisible, darrere d'uns frondosos esbarzers i em mostrà la meravella del cingle Clos i altres indrets. Diria que són tots aquests qui han fet el llibre. Jo he indagat per arxius vells, he pres notes, he ordenat, he posat en solfa, però el llibre és més d'ells que meu. Gràcies a l'amic Ramon Amigó i Anglès, mestre d'onomàstica i guia en la meva feina, gràcies per últim a l'Albert Manent, amic d'infància, afectats, ell i jo pel gust a la terra, als pobles, a la natura i tantes altres coses.

Tot això és fer poble, volia dir és fer Pàtria.

Renoms desapareguts o que s'acaben per falta de descendència

Agustina, Alberta, Alsina, Àngel, Benvenida,* Boronat, Bosc, Boscallet, Cabré, Cabassó,* Carn, Catxa, Cintet, Convent, Doníssio,* Engràcia, Estanqueret, Faiol, Gavaldà, Guillem, Guri, Llúcia, Macià, Manu, Marian, Marciana, Marquet, Messon, Móra, Negre, Pere Viudo, Patau, Patoni, Pinxa, Quadrat, Quico, Rofes, Saco, Tricafort, Trilla, Viudo.

Índex de noms genèrics

ARBRES. Vegeu: Caragol, Gros, Pins, Sureres, Xiprer.

BARRANCS. Vegeu: Bartra, Deumera, Estrets, Font del Ferro, Més Enllà, Reial, Segarresa, Valls, Tanca.

BASSES. Vegeu: Caçadors, Calaf, Canyar, Castanyers, Diable, Messon, Patró, Rodona, Sants, Trilla.

CAMINS. Vegeu: Argentera, Escornalbou, Fondo, Masos, Quatre, Reial, Segarresa, Trilla, Valls, Vell, Xirivia.

CARRERS I PLACES. Vegeu en plànol urbà: Amics de l'Argentera, Bous, Creu, Deumera, Eduard Toda, Escorredors, Estiu, Font Vella, Hivern, Joana Mestre Punyet, Major, Porxet, Primavera, Reial, Reus. Places: Creu, Escornalbou, Església, Jaume Llorens.

COLLS. Vegeu: Ànecs, Bací, Cabrer, Cinc, Duesaigües, Figueretes, Foradada, Guillem, el pla dels Colls, Rodó.

CORRALS. Vegeu: Corral o bé: Pura, Trilla, Vicents.

FONTS. Vegeu: Apeadero, Barta, Caçadors, Campet, Canyar, Carretell, Corba, Enderrocada, Ermitans, Ferro, Galàpet, Gatell, Jonqueral, Magnèsia, Maiet, Negra, Pastors, Patró, Rocamora, Sarraí, Teix, Trilla, Vella, Vilamanya, Xiques Guapes, Xirivia.

MASOS. Vegeu: Campet, Crous, Mió, Pla del Bosc, Plana del Pascaló, Ros, Riba, Trilla.

PARTIDES IMPORTANTS. Vegeu: Carboneres, Costes, Davant la Vila, Donasses, Ermitans, Hortiells, Planes, Serra, Sorts, Valls, Vinyes, Xirivia. Zones importants: Bartra, Basses Noves, Hortals, Maiets, Marrades, Panser, Trilla.

PLANS. Vegeu: Pla del Bosc, Pla dels Colls, Coto, Gibert, Horta, Llosa, Montxilló, Nord, Pous, Sagristà, Trilla.

ROQUES. Vegeu: Bres, Clos, Coloms, Estrets, Foradada, Gil, Llamp, Miqueleta, Mona, Morral Blanc, Morral de Vilanova, Moster, Mulettes, Nora, Segarresa.

VALLS. Vegeu: Abadia, Albiol, Domingo del Pep, Escoda, Guillem, Marquet, Pequel, Mas.

Quan cal (sovint en els casos de barbarismes o dialectismes) donem, a continuació de cada lema, indicació de la forma o dicció local.

El treball documental s'ha basat, principalment, en l'Arxiu Diocesà de Tarragona, on hi ha tot el material històric de l'Argentera. També al Centre de Lectura de Reus he consultat diferents llibres i publicacions, com el *Diccionario Geográfico Histórico de España* de Pascual Madoz, la *Revista Urbs*, el *Diccionari català-valencià-balear* i el llibre *Història parroquial de l'Argentera*, de Josep M. Guix i Sgranyes i altres fonts disperses.

Les sigles dels documents utilitzades són les següents:

Anni. Ver.	Aniversaris
Cap. Baro.	Capbreu de la baronia d'Escornalbou
Cap. Br.	Capbreu
Cap. Br. Esc.	Capbreu Escornalbou
Cel.	Celebracions
Comp. Pas.	Compliment pasqual
Conf.	Confraries
Conf. Ros.	Confraria del Roser
Cx. n ^o . (caixa)	fulls sense retolació
Do. Ac.	Donacions i actes
Fogatges 1497-1553	publicats per J. Iglésies
Hist.Parr.Arg.Gui.Sug.	Història Parroquial de l'Argentera Guix Sugrañes
Ind. Vell	Índex Vell
Liber Apri	<i>Liber Apri</i>
Ll. Br. Cap.	Llibre Breu de Capbreus
Ll. Cap.	Llibre de Capbreus
L.N.O.	<i>Liber notularum omnium</i>
M.N.	Manuais notarials
M.N. Esc.	Manual notarial d'Escornalbou
M.N. Esc. Riu.	Manual notarial d'Escornalbou Riudecanyes
M.N. Riu.	Manual notarial de Riudecanyes
M.O.I.	<i>Manuale omnium instrumentorum</i>
Varii.	<i>Varia</i> (lligall)

2. Llista de topònims i antropònims

Lista de topònims i antropònims

1. Abadia, l'

És la casa parroquial tocant a l'església i el carrer dels Bous.

2. Abadia, la vall de l'

Finca que va pertànyer a l'església. Toca a la vall de l'Escoda a la partida de les Valls.

3. Abadia, l'hort de l'

Sota la sort de Cal Marian, després de la clotada de la font Vella. Hi ha avellaners, horta i alguns altres arbres. També un pla on solen acampar colònies diocesanes amb tendes de campanya. És jurisdicció de la rectoria.

4. Abeurador, l' laburadó i labauradó

Un abeurador per al bestiar a la plaça de l'Abeurador. És adossat a la paret de ca l'Agustí i ara hi ha flors. No és de pedra, sinó de ciment, i abans tenia al costat una font que ara és tocant a l'església entre ca la Llúcia, avui, i cal Borrell.

5. Abeurador, l' laburadó i labauradó

També anomenat el Bassot. Era una presa de calç al mig del barranc Reial, al capdavant de la costa de Cal Macià, sota l'antic camí de la Vall o camí Fondo. Avui és colgat de pedra i terra.

6. Aguiló

"Joannes Aguiló" (LNO, 1620, p. 181); "Joan Aguiló, lo mosso" (Comp. Pas. s.d.); "Pere Aguiló, pastor." (Comp. Pas. 1721).

7. Agustí, ca l'

Una casa gran del poble a la plaça de l'Abeurador.

8. Agustina, ca l'

A la plaça de la Creu. Després va ser ca l'Alberta, ara és ca la Pura.

9. Ajuntament, l'

És a la plaça de l'Església. Un edifici amb molta obra vista construït pel 1980.

10. Ajuntament Antic, l'

Era al carrer del Porxet. El comprà el Sr. Toda i se n'habità un altre al carrer dels Bous.

11. Albiol

"Joannes Albiol, sagristà d'Escornalbou." (M.N. Esc. nº 1 1270).

12. Albiol, la vall de l' davall del viol o dels viols o dels biols ...

Comprèn les finques del capdamunt del barranc de la Font del Ferro entre el Morral Blanc i l'Enderrocada. Sota la serra; tot és bosc.

"La vall del Aubiol". (Varii. 1764).

13. Alemany, ca l'

A la plaça de l'Abeurador, casa que va reformar el Jaume Alemany i Ferré de Reus. Abans era el corral de Cal Miquelet.

14. Alsina, Jaume

Renom desaparegut al carrer de la Creu.

"Jaume Alsina, pagès" (M.N.1829); "Alsina, Maria i Paula de la confraria del Roser. Cofr.Roser." (Hist.Parr.Arg.Gui.Sug.)

15. Ànecs, el coll dels

"Coll dels Anecs." (Cap. Br. 1618, p. 13).

16. Anguera

Joan Anguera, capellà de l'Argentera, és enterrat a l'església. Va comprar l'hort dit de Nolla, ara hort parroquial.

"A sinch de giner any mil cinc cents dinou fonch batejat en la argentera Jaume Anguera, de Gabriel Anguera i de sa muller Maria. Foren padrins Miquel Besora, fadrí i na esperansa farrera." "Tots de la argentera". (Cap. Baro. 1762 p. 270.); "Joan Anguera, capellà de l'Argentera del 1663 al 1701" (Hist.Parr.Arg.Gui.Sug.).

17. Anug

"afronta ab Joanne de Anug quod va ad itinere de les vinyes. Anno Dmi.1620". (Ll.Cap. p. 9).

18. Apeadero, l' lapeaderu o lapaiaderu

Estació l'Argentera-Duesaignes on té parada el tren, a la partida de les Vinyes, damunt de la carretera.

19. Apeadero, la font de l'

A la partió amb el terme de Duesaigues, sota la via del tren. Raja d'una rasa. Hi ha, al seu entorn, unes alzines i pins. Diuen que és bona per al fetge.

20. Aragonès

"Antoni Aragonès." (M.N. 1620, p. 36); "Pere Aragonès, dit lo Patró" (Do. Ac. 1665, p. 89); "Guillem Aragonès, sastre." (M.N. 1621, p. 48).

21. Aragonès, la costa de l'

"... situada en lo terme de la Argentera, afronta a sol ixent ab la riera de la gueta a tramuntana a lo barranch de la dalmera, a mig dia ab lo camí general" (M.O.I. 1720, p. 204).

22. Arbrets, els els arbrets

Una finca a la partida del Peiró davant de la roca Segarresa.

23. Argentera, l'

Vegeu introducció.

"Goza de buena ventilación y saludable clima; tiene 70 casas [...] confina el term. por el N. con el de Padral, a 1/2 hora, por el E. con el de Dozaguas, a 1/4, por el S. con los del conv. de Escornalbou, Manso de la Trilla y Vilanova de Escornalbou, estendiéndose en esta dirección, parte a 1/2 hora y parte 1/4, y por el O. con el Coll de Jou [...] hay en labor 300 jornales de tierra, 50 de primera calidad, 10 de segunda y 150 de tercera [...] hay muchas minas de plomo y algunas muy antigua, pero todas poco abundantes [...] 1 molino harinero [...] 77 vecinos, 315 almas." (*Diccionario geográfico-estadístico-histórico de España y sus posesiones de Ultramar*, de Pascual Madoz, 1847, T. Ali-Arz., p. 547); "Laics, 10, total 11." (Fogatge 1553); "Focs, 11, Mas del Crusat, 1" (Fogatge 1497).

24. Argentera, el camí de l'

Camí de l'Argentera a Pradell, també dit Pradell de la Teixeta o de Porrera. Puja per la Bartra fins a la Serra, passa sota el Morral Blanc i a uns 1 800 m del poble, un senderó a l'esquerra marxa cap a Pradell passant per l'Enderrocada. El camí en què estem continua tocant la font del Jonqueral, el pla d'en Gibert i entra al terme de Duesaigues encimbellat pel pla dels Colls i el coll del Vicari. Es pot fer en cotxe amb certes dificultats.

25. Argentereta, l'

És una punta alta de les Pedrisses, que sobresurt en altura. Molta gent del poble no coneix aquest nom, però sí els pescadors de la nostra costa, als quals servia per situar-se. Algú diu que l'Argentereta, era la Parrica, altres, que el Morral de Vilanova.

26. Armariets, els

No se sap d'on ve aquest nom. És un tros als Cotarros, ara pinar i pedruscall.

27. Armengou

"Guillem Armengou i Joannes Albiol, sagristà d'Escornalbou [...] Blanca i els seus marmessors donen per cens una gallina" (M.N. 1320 (borrós)).

28. Arquer

"Joan Arquer" (Fogatges 1553) "Berthomeu Arquer" (Fogatges 1497); "Joan Arquer" (Cap. Br. 1618, p. 26).

29. Astruc

"Astruc Ferrer, habitant de la Argentera." (M.N. 1271).

30. Avellanar, l'

"nomini dicto lo avellanar" (L.N.O. 1566, p. 6) "lo avellanar de la vinya" (M.N. 1630, p. 190).

31. Bací, el

És un collet que sembla, per la forma, un orinal entre el coll Rodó i les Pedrisses, avui en diuen la Foradada.

32. Badies

"Joannes Badias, rector de la Argentera" (L.N.O. 1608, p. 26).

33. Baldomero, cal cal baldumeru

Al carrer de la Deumera. Abans era cal Saco.

34. Baldomero, el tros del

Un tros de terra. Abans la vall de l'Abadia.

35. Bancals, els

"Heretat dita y anomenada los bancals en lo terme de la Argentera de tinguda 25 jornals de llauradura poch mes o menos [...] afronta a mig dia ab Martí Espelta de la vila de Riudecanyes". (M.O.I. 1710, p. 112).

36. Barenys

"José Barenys, capellà de l'Argentera del 1654 al 1655" (Hist.Parr.Arg.Gui.Sug.).

37. Barrabàs, cal

Al camí Reial. Ara és cal Camil·lo.

38. Bartra, el barranc de la

Comença a la font de la Bartra i quan arriba a les mines de plom, se'n diu el barranc de la Deumera, traspassa la carretera i va a desembocar al barranc Reial, tocant a la finca de la Berenguera i la de cal Marquet.

39. Bartra, la

Finca i partida damunt dels Graus, sota les Marrades i entre el barranc de la Bartra i el Terraplè. En aquesta partida hi hagué un forn de calç important.

"Dues heretats la una dita la Bartra i la altra de la delmera que Jaume Cabré havia conprats a la Cort de Riudecanyes dels bens de Juan ferré dit del racó" "15 aprilis 1.629" (Do. Ac., p. 98); "Finca i barranc de la Bartra" (Do. Ac., 1.665, p. 85).

40. Bartra, la font de la

Una font a la finca de la Bartra. És sota un marge, envoltada d'una albereda i uns pins molt grossos.

41. Bassa Nova, la

Terra que parteix amb el Peiró, les Marrades, el coster de Cal Saló i el barranc Reial.

42. Bassetes, les

Nom antic de l'actual carrer de Reus. Es deia del lloc de sota el col·legi fins al pont i el barranc de la Deumera. D'un sector d'aquest lloc, se'n deia també la Nevera perquè a l'hivern, quan nevava, la neu s'hi aguantava molt de temps.

43. Bassots, els

És un coster, als Crous, després del comellar de la Roca d'en Gil.

44. Benedicta, ca la

Al carrer de la Creu.

45. Benvenida, ca la

Al carrer d'Eduard Toda. Abans, cal Pere Trillà de la família dels Llaberians.

46. Berenguer

Pabarre Berenguer. Capellà de l'Argentera. Se'n tenen poques notícies. Només que el 14 de març de 1388 va donar el seu consentiment per a la construcció de l'església de Duesaigües. El mot *Pabarre*, és confós. Potser diu *Prevere*.

47. Berenguera, la

Indret anomenat així tocant al camí del cementiri i la carretera, als Comellars. Aquesta finca dóna entrada al túnel de l'Argentera.

48. Bernat

Vegeu Crosat.

49. Bernat, el tros del

Damunt de les Carboneres, tocant el terme de Duesaigües.

50. Bertran

"Anthoni Bertran" (Fog. 1492 J. Ig., vol. II, p. 262).

51. Besora

El cognom *Besora*, actual a l'Argentera, es troba als Fogatges de 1553; segurament, però, és anterior. Generalment és escrit *Besora*, però no hi manca alguna vegada *Basora*.

"Josepha Maria Besora viuda del quondam Francesc Besora" (M.N. 1620). "Isidro Besora y Maria Cruzat sa muller" (L.N.O. 1665). "Mathia Besora 1.608 - Josepha Tecla Besora viuda relicta de Joanne Besora et eius filius." (L.N.O. 1638, p. 7); "Joan Besora, jurat major" (M.N. 1630-1637, p. 175); "Joan Besora, pagès 1.730 - Joan Basora y Mestre de Cal Basoret." (Conf. 1834); "Joanne Besora de la Argentera, que tenia una mula de pel negre." (L.N.O. 1608, p. 2).

52. Besora, cal

Al carrer de la Deumera.

53. Besoret

Vegeu Besora.

54. Blanc, el morral

Cingle al capdamunt de la serra, a la part de la Bartra, damunt de la font Corba. Des del camí al Pradell, a l'altura de la font del Jonqueral, el morral Blanc és impressionant. Té la majestat de la quilla d'una gran nau posada damunt de la serra, guaitant la meravella de la vall amb el poble al fons.

55. Bondia

"Anton Bondia, habitant de l'Argentera 10 febrer 1.390" (Ind. Vell., p. 7).

56. Bonet

"Joseph Bonet y Pascó y María Bonet y Pascó tots de la Argentera 1.825" (Conf. Ros.).

57. Boquera

"Antoni Boquera" (L.N.O. 1608, p. 79) "Joannes Boquera 1620" "Petrus Boquera" (L.N.O. 1620, p. 10).

58. Borrell, cal

Casa del poble, entre l'església i l'abadia. Abans, ca la Llúcia.

59. Bosc, el pla del

Un pla (relativament) de bosc a la zona dels Maiets.

60. Bosc, Joan del

Renom desaparegut al carrer de la Deumera, tocant a cal Saló.

61. Bosc, la rasa del

Segurament una rasa del Pla del Bosc que, segons sembla al text, pertanyia a un Bartomeu Lliberia el 1702.

"La rasa del bosch" (M.O.I. 1702, p. 194).

62. Bosquets, cal cal busquets

A la plaça de la Creu.

63. Bosquets, el garatge del gratx del busquets

Casa destinada a garatge particular al carrer de la Deumera.

64. Bou

"... Petrus Bou et uxor mea Berengaria d'Argentaria bere Jacobo Gatore de Falset" (M.N. 1323).

65. Bous, el carrer dels

Era l'antiga carrerada Reial (antiga via pecuària) que venia de la part de Reus per la pujada de sota de ca l'Agustí.

66. Bres, la roca del

Una roca anomenada així, sota els Pedregals del Vicenç, als Ermitans.

67. Buscallet, cal

Renom desaparegut al carrer del Porxet, davant de cal Trucafort. També a la plaça de la Creu. Després, cal Sobietes.

68. Buscallet, la vall del

Una vall, tocant a la vall del Ramiro, del Puquel, també tocant a la Donassa. És un fragment de la partida de les Valls.

69. Cabré

Artur Cabré i Munté va ser rector de l'Argentera des del 1930 i durant uns mesos del 1936, en la guerra, va viure a la caseta del Ros per no ser detingut.

70. Cabrer cabré

Cognom molt antic a l'Argentera. Es troba des del 1600 en gran abundància, però devia existir de molt abans. És escrit, generalment, en la forma *Cabré*, però en algun document és escrit *Cabrer*, amb erra final. Avui el cognom *Cabré* és encara preponderant a l'Argentera.

"Petro Cabré" (M.N. 1620, p. 76); "Joan Cabré y Caterina sa muller, dits de l'Enrajolat pagesos de dit lloch de la Argentera. 24 maig 1695" (Liber Apri, p. 13); "Joan Cabré, pagès, dit de l'Enrajolat, mor el gener de 1732. El seu fill March Cabré, pagès, fa dir una missa resada en lo altar major de la església de la Argentera tots los dies de l'any lo dia i festes de la Nativitat de St. Joan Baptista dia 24 de juny. 1702" (M.O.I, p. 204); "Joan Cabré, nomenat lo Llidoner. 1787". "Jaume Cabrer va ser

batlle i batlle general de la Baronia d'Escornalbou l'any 1753 al celebrar la inauguració de la nova església" (*Història parroquial de l'Argentera*, de Josep M. Guix i Sgranyes, p. 16, 36) "Fra Bartholomé Cabré, rector de la Argentera, del convent de Escornalbou, fill de la casa Cabré de la Argentera 1837-1848" (*Història parroquial de l'Argentera*, *op. cit.*); "Joan Cabré, dit Pascaló" (Conf. 1847, p. 47); "Joan Cabré, dit del Racó" (Do. Ac. 1665, p. 1); "Joan Cabré, major, dit de la Plassa" (Liber Apri 1693) Baptista Cabrer de cal Samarró.

71. Cabrer, cal

Antiga casa Cabrer que va comprar el Sr. Eduard Toda, on residia mentre començava a restaurar Escornalbou, després fou adquirida pel Sr. Font de Rubinat, de Reus. És al carrer d'Eduard Toda.

72. Cabrer, el collet del el cullet del cabré

Un collet anomenat així en un revolt del camí de Pradell, entre la font de la Bartra i la font del Ferro.

73. Cabussó, cal

Casa del poble al lloc conegut pel Colomer, avui carrer de la Primavera.

74. Cabussó, el maset del

Maset on hi havia també l'era de Cal Cabussó. Ara hi ha la piscina del poble.

75. Caçador, lo

"heretat a la partida de la font nomenada lo cassador, afronta ab lo barranc de la font i lo camí de les valls." (Cx. 4 no. 10, p. 24).

76. Caçadors, la bassa dels

Una bassa petita a la sort de Cal Dionísio o Donísio que li venia l'aigua de la font de les Xiques Guapes i del barranc Reial, i en regaven.

77. Calaf, la bassa del

"Bassa del Calaf tocant a l'oliverar i el torrent que ve de la bassa del Calaf." (M.N. 1620, p. 18).

78. Calaf, la coma del

"afronta ab la sèquia de la Trilla et in itinere quo itur a Scornalbou, tota aquella serra avall fins al collet i allí travessa lo ... (il·legible) de la coma de Calaf y puja per unes roques amunt". 22 may 1.639 (M.N. p. 37).

79. Ca la Font Corba, el torrent de

"Lo Torrent de Cala Font Corba." (M.N. 1620, p. 230); "Lo torrent del Grau" (L.N.O. 1605, p. 37).

80. Ca l'Agustí, el garatge de

Garatge de ca l'Agustí, al carrer de la Deumera, davant de la Societat.

81. Ca la Pura, el corral de

A la plaça de la Creu. També ca l'Alberta i abans ca l'Agustina. Avui, ca l'Eduard.

82. Cal Macià, els hortals de

Finca sota el camí de les Valls, tocant als hortals de Cal Pere Trillà.

83. Cal Mèlic, el tros de

També anomenat el tros Lluny, tocant a la Segarresa.

84. Cal Mèlic, la pujada de

Al carrer Major, tocant a l'Abadia

85. Cal Ros, el celler de

Al carrer dels Bous, tocant a l'antic ajuntament, on s'elaborava vi i es guardava en bótes.

86. Camil·lo, cal cal camilu

Casa del poble al carrer Reial. Persona destacada pel seu saber fer. La casa és al començament del camí que baixa a la font Vella. Feia regar els xiprers, quan eren petits, a la gent que anava a buscar aigua a la font Vella.

87. Camil·lo, la font del

Una font de pedra feta en memòria del Camil·lo prop de casa seva al cantó del carrer Reial amb la pujada del Tricafort.

88. Campet, el

Una finca dita el Campet tocant a la Donassa i al mas de la Riba.

89. Campet, la caseta del

A cinquanta metres del camí de les Valls, on comença el barranc de la Segarresa. És una caseta abandonada.

90. Campet, la font del

Era tocant al barranc de la mateixa finca, a 1 000 m del poble. Es va arruïnar a causa de les obres de la carretera de l'Argentera a Vilanova.

91. Camp-rubí, cal cal canrubí

Al carrer de la Deumera. Abans havia estat una carnisseria que era del Joanet del Bosc o Joanet del Convent.

92. Cantarilla, la

És un albello (pronuncien "aubelló") al camí de la Xirivia, tocant al barranc de la font del Ferro.

93. Canyar, la bassa del

És sota el Campet, tocant al barranc de la Segarresa, sota el mas de la Riba. Agafa l'aigua de la font del Campet.

94. Canyar, la font del

Sota el mas de la Trilla, tocant als Hortals. Raja i és molt bona, però està molt embrossada.

95. Canyes Xiules, les

És un tros de terra prop dels Arbrets i del mas de la Riba. Diuen que en aquest tros hi havia moltes canyes i que amb el vent de serè feien el bronzir de xiular.

96. Capdevila

Vegeu Ferrer.

97. Caragol, l'alzina del

Era una alzina gran en una rasa tocant al pla del Cinto, cocrètement al tros de Cal Mèlic, també anomenat el tros Lluny, que van tallar per fer un caragol de premsa.

98. Carboneres, les

És una partida que comença a la via del tren, tocant a la mina del Patró i és travessada pel barranc de la font del Ferro, entre els Comellars i les Vinyes. Pels documents consultats, és clar que el barranc de la font del Ferro era anomenat, almenys en un cert tros, barranc de les Carboneres.

"Partida dita de las Carboneras afronta ab lo barranc de las Carboneres" (M.O.I. 1702, p. 90) "Los Graus y las Carboneras" (Do. Ac. 1665, p. 86); "Heretat partida de las carboneras, terra herma de vuit jornls, poch mes o menos al camí dels comellars en amunt. Afronta ab lo barranch de las carboneras i ab lo camí dels crous" (M.O.I. 1702, p. 230).

99. Carboners

A l'Argentera s'havia fet molt carbó. Les carboneres es construïen prop del bosc tallat i on la terra tenia poca pedra. Es feia la carbonera circular i la cònica, acabada en un forat a dalt per on s'encenia i feia de xemeneia; era la carbonera valenciana. La carbonera dita de manxa, tenia les xemeneies als costats i s'encenia pel boquet del davant. Són encara visibles "places" carboneres als Crous, davant de la caseta i damunt de la bassa Rodona, a la font dels Ermitans i damunt de la font del Jonqueral. Els dos últims carboners del poble van ser el Francesc Crusat i el Florenci Cervelló.

100. Cardona

"La viuda Cardona" (Cel. 1627, p. 18).

101. Carnisseria, la

Hi va haver la carnisseria del Joan del Bosc i del Joan de l'Úrsula al carrer dels Bous, on ara és ca la Marcel·lina.

"... lo pati de la carniceria afronta a part detràs ab la casa dels povills de Juan Ferrer del racó y ab lo carrer den fuster que va al colomer." (Do. A.c. 1665, p. 61); "afronta ab lo carrer public y de altra costat alb lo ctr. fuster y de altra costat ab la carniceria y la casa de la vila." (M.N. 1630, p. 138).

102. Carrerada, la

Antigues vies pecuàries que tenen molts pobles. A la banda occidental dels Pirineus, en diuen Cabaneres. El carrer Reial sembla que havia estat antiga carrerada i pujava tocant al barranc Reial cap als Estrets. Una altra, tocant al barranc de les Valls, prop del Mas del Campet, s'enfilava cap al corral del Vicenç i empalmava amb la Serra. Una altra sortia del poble per la baixada del Sants, passava per sota les Sorts, cap a les Piques, Quatre Camins direcció a coll Rodó i Coldejou. Estan esborrades. Algú que les va conèixer en pot identificar algun tros.

103. Carrerada de les Valls, la

"... a la partida de la Carrerada de les Valls" (Cap. Baro. 1762).

104. Carreró

Vegeu Nolla.

105. Carrers i places

Vegeu índex de genèrics i plànol urbà.

106. Carros, el pati dels

Un pati on tancavaen el carro el Modesto Guillem abans de l'any 1930. Ara és conegut com a el pati dels Carros al carrer Major.

107. Castanyer, l'obac del

A la vall de Cal Guillem, abans vall de Cal Marquet, tocant al camí de Coldejou. També hi havia un bassot que en deien bassot dels Castanyers.

108. Castellví

"Josep y Maria Castellví" (Comp. Pas. 1825).

109. Castellvina

"Teresa Castelluina o Castellvina" (Comp. Pas. 1710, p. 17).

110. Catxa, ca la

Casa al camí Reial, avui carrer de Joana Mestre Punyet. Hi va dormir una nit Mn. Cinto Verdguer per anar a Escornalbou, on el va acompanyar el Miquel de ca la Rosa de la Trilla, amb una somera.

111. Cementiri, el

A la partida de les Vinyes, damunt de la carretera i a prop del poble. Abans, era al collet del Masson. El primer mort que hi va entrar fou el Jaume Cabré i Ciurana, de cal Samarró, el dia de Nadal de l'any 1919.

112. Cerdà, el mas de

"la vall del mas dit de cerdà." (M.N. 1630, p. 124).

113. Cinc, el collet de les

És una clapa de bosc de pins i alzines prop de l'Enderrocada i del terme de Duesaigües, que quan el sol hi toca d'una manera determinada, són les cinc de la tarda.

114. Cinc Pins, els

És una fita de pedra i ciment, entre matolls, sota el castell, damunt dels Quatre Camins i a l'esquerra de les Mulettes mirant el castell, que indica la partió de tres termes: l'Argentera, Riudecanyes i Vilanova. Abans hi havia cinc pins grossos, però es van cremar.

115. Cintet, cal

Cal Jaume Cintet, al carrer de la Deumera. Va ser forn de pa. Encara es veu un forat de l'antic forn.

116. Cinto, el pla i la cova del

El pla del Cinto, tocant a l'alzina del Caragol, a la partida del Peiró. També en diuen el pla del Cinto, d'un pla que hi ha davant de la cova del Cinto, entre la roca Segarresa i el Morral de Vilanova.

117. Cirer, el comellar d'en el cumellà en ciré

Indret tocant a la Bartra i al seu barranc amb alzines i pins, que, quan eren joves, produïen molts rovellons. El trobem escrit de diferents maneres.

"lo comellar del cirer" (M.N. 1620); "lo comellar del Ciret" (M.N. 1630, p. 178); "lo comellar den Giller" (M.N. 1665, p. 92); "lo comellar de Sirer" (Do. Ac. 1665, p. 2).

118. Cirot, el

Una finca petita Davant la Vila. Era regadiu i ara és un alzinar.

119. Ciurana

Vegeu Siurana.

120. Clemen, ca la

Al carrer Major tocant a l'era de ca l'Agustí. Abans havia estat forn de pa.

121. Clos, el cingle

A la serra entre el Morral Blanc i el Moster. Fa com a tres recingles i especialment al del mig li diuen el Cingle Clos perquè és entre els altres dos. Diuen els caçadors que abans hi criaven els ducs.

122. Col·legi, el

Vegeu Escola.

123. Col·legi, la plaça del

Avui plaça del Mestre Llorens.

124. Colls, el pla dels

Sota la serra, tocant a la font del Jonqueral.

125. Colomer, el

Era i portal del Colomer. Tot era junt. Quan venien els firaires, hi instal·laven un envelat i les barraques. Era propietat de cal Dionísio. El portal era a l'encreuar el carrer dels Amics de l'Argentera i el del Porxet. Han desaparegut. Ara és parc infantil.

"in partida dita lo Colomer" (Ll. Cap. 1630); "Heretat dita lo Colomer situada en la partida de las Eres" (Do. Ac. 1665, p. 57).

126. Coloms, la roca dels

Una roca vistosa que hi ha damunt del Morral Blanc.

127. Coma del Saló, la

Vegeu Piques del Saló, les.

128. Comellars, els els cumellàs

Indret damunt de la via del tren, sota el cementiri.

129. Comins

"Ponci(us) Comins et uxor" (M.N.Riu. 1351).

130. Comte

"Tomas Comte muller de Joan Farrer de Capdevila" (M.N. 1630, p. 5).

131. Convent, el

"... a la partida del convent de escornalbou terra herma de tinguda de tres jornals poch més o menos afronra ab lo terme de cortiella y a ponent a lo camí de la trilla." (M.O.I. 1702, p. 162).

132. Convent, el Pepet del

Persona recordada al poble. Va ser masover del castell d'Escornalbou.

133. Corba, la font

També mal dita font del Duc. És damunt de la Bartra, prop del barranc i una mica més amunt de la font de la Bartra. És un toll. Vegeu més explicació a Duc, la font del.

"... torrent de la font Corba" i "torrent de cala font COB" (corba) (L.N.O. 1620, p. 230).

134. Cornubovis

Llatinització d'Escornalbou.

"Michael Cruzat et Michael eius filius mansi de la Trilla, termini Cornubovis." (L.N.O. 1627, p. 67).

135. Corral, el

Corrals on hi havia o hi havia hagut bestiar. Citarem els més anomenats. Corral de ca la Benvenida o del Pere Trillà, al carrer dels Bous; avui cal Ramiro. El corral de Cal Cosme al carrer de la Creu; avui del Joan Ferré. El corral de Cal Besoret; avui és de cal Manyo; al carrer dels Bous. Altres corrals són el de cal Porxet, de cal Guillem, de cal Marian, com es pot veure al mapa urbà.

136. Corraleta, la

Semblant a corral. Lloc no edificat entre dues cases. El nom de corraleta també pot venir d'un lloc airejat on corre molt l'aire i no suficientment gran per edificar-hi una casa. Hi ha la corraleta de Cal Cosme al carrer de la Creu i la de Cal Guix al mateix carrer.

137. Cortiella curtiella

Es coneix aquest nom, però no se situa exactament. Sembla que podria escaure a un tros del barranc Reial entre el poble i el terme de Duesaigües.

"Barranch de Curtiella" (L.N.O. 1608, p. 16).

138. Cosme, cal

Cal Cosme o cal Marian al carrer de la Creu.

139. Costers, els els custés

Indret o partida on hi ha el comellar d'en Cirer cap a la Bartra.

140. Costes, les

Partida entre la Sort i el barranc Reial. S'hi cultiven, encara, avellaners.

141. Cotarro, el o els Cotarros el cutarru o els cutarrus

Tros de terra prop de la Deumera, tocant al Figueral.

"a la partida del Cotarro de tinguda de sich jornals de llauradura." (M.O.I. 1703, p. 75).

142. Coto, el pla del el pla del cotu

"El Pla del Coto a la Serra del Pradell." (M.N. 1620, p. 168).

143. Crosat crusat

El cognom *Crusat* és un dels més antics de l'Argentera. Es troba en els Fogatges del 1553. Alguna vegada és escrit *Cruzat* i les mullers són, generalment, *Cruzada*. Aquest cognom està particularment vinculat al mas de la Trilla. Actualment no solament és viu, sinó abundant al poble.

"Nicolau Crusat." (Fogatges, vol. II, p. 222); "Miquel Cruzat de la Trilla" (M.N. 1620, p. 5); "Michael Cruzat et eius filius del mas de la Trilla. 31 July 1.625" (M.N., p. 105); "Paula Cruzada uxor que fuit dicti Antnii Sengenís" (M.N. 1630, p. 5); "Angela Cruzada vidua relicta de Miquel Cruzat" (M.N. 1630, p. 126); "Francesc Crusat de la Trilla 5 septembris 1.623" (Do. Ac., p. 55); "Franc.Crusat pagès del lloch de la Argentera confesa aver agut i rebut de les honestes Teras Crusat y Maria Crusat viudas del mas terme de la Trilla parròquia de la Argentera com a administradores de la asienda de les povilles aquella cantitat de dot." (Liber Apri 1693, p. 49); "frac. Crusat pagès y Magdalena Crusat Buguer conjugues del mas i terme de la Trilla" (M.O.I. 1702, p. 198); "Teresa Crusada y Maria Crusada viudas sobredites y Bellas en fer." (vol dir bones persones) (M.O.I. 1723, p. 73); "Isidre Crusat, dit lo Bernat 1.760" (Conf. Cx. no. 2); "Miquel Crusat, dit lo Guillem" (Conf. 1773, p. 19).

144. Crosat

"Tomasa Crusat, mossa o pastora" (Comp. Pas. s.d.).

145. Crosos, el camí dels

"... itinere dels crosos ... et alias partes de davall la vila." (L.N.O. 1608, p. 29).

146. Crous, els

Finca i mas derruit als Hortiells, on hi havia premsa de vi el 1630.

"Heretat situada part en lo terme de la Argentera i part en lo terme de Dues aigües, terra herma dita los Crous". (Liber Apri, 1693, p. 38); "Miquel Mestre, pagès del lloch de la Argentera ven a Joan Soler pagès del terme de la Secuita part de terra del tros o heretat dels Grous que comen (*sic*) la partida de la Bartra del terme de la Argentera situada,so es que li ven tota l'aygua besant que cau deves la Bartra, de tinguda de deu jornals poch mes o menos, terra herma o botja la qual lay ven per lo preu..." (Liber Apri, 1693, p. 14).

147. Cueta de la Guineu, la

És un bosquet damunt de la mina de la Trilla, a les Valls.

148. Cúmula

"Serva dicta Cúmula de la Argentera" (M.N. 1620, p. 29).

149. Curatoris

Vegeu Ferrer.

150. Davant la Vila davall la vila

Partida sota el poble tocant al barranc del Més Enllà o barranc Reial que traspassa el camí que va al castell i sota del collet del Guillem.

“partida davant la vila de tinguda un cortá de sembradura de blat poch més o menos afronta a sol ixent ab la rasa del bosch del castell...” (M.O.I. 1702, p. 152).

151. Desaignües, els

“aquella heretat dita los desaignües ... afronta ab lo barranch del stret y ab totes parts ab Jaume Mestre” (Do. Ac. 1665, p. 96).

152. Detràs

J. Iglésias i J. Santasusagna, en el seu llibre, *Del Camp de Tarragona a l'Ebre*, editat pel Centre de Lectura de Reus, l'any 1931, diuen: ... barranc de Detràs o Daumera. Al poble ningú no sap res d'això.

153. Deumera, el barranc de la

És el barranc de la Bartra que, quan arriba a les mines de plom, se'n diu de la Deumera. Neix a la font de la Bartra i desemboca al barranc Reial, sota el poble, en el lloc conegut per la Berenguera.

154. Deumera, el carrer de la

El carrer per on s'entra al poble i va fins el carrer Major.

155. Deumera, la

Aquest nom es troba també escrit *delmera* i *dalmera*. Avui, però, tothom pronuncia *deumera*. Es diu que a cal Saco, del carrer de la Deumera, avui encara ben conegut, els frares d'Escornalbou hi cobraven el delme (feien saca). D'aquí deu venir probablement el nom de Deumera i el nom de Saco.

“Hort dit la Dalmera 29 octubre 1.622” (M.N., p. 40); “sito dicto la delmera” (L.N.O. 1608, p. 56); “Sort de la delmera ad torrente de la delmera” (L.N.O. 1608, p. 64).

156. Devesa, la

Sembla que es refereix a un possible hort als Arbrets, finca prop de la roca Segarresa.

“hort de la devesa partida dels Hermitants” (Cap. Baro. 1762).

157. Diable, la bassa del

Pel camí que surt del castell i va a la font del Sarraí, a la meitat, hi ha la bassa del Diable. Damunt d'una roca blanca, excavada, van fer una paret per recollir aigua. Mai ningú no l'ha vista plena. La pedra que es va treure va ser per a reformar el castell i fer la creu de terme que avui hi ha a Poblet.

158. Dionísio*, cal cal duníssi

També anomenat cal Joan Dionísio. Avui, ca l'Orue. Al carrer d'Eduard Toda.

159. Dionísio*, l'era del

L'era de Cal Dionísio era una era on batien el blat. A principis del segle passat, va ser cedida al poble per a instal·lar-hi l'envelat de la Festa Major. Avui és parc infantil.

160. Divisòria, la

Una caseta circular situada al punt més alt de la serra, damunt de la font dels Ermitans, on els enginyers controlaven els treballs quan es construïa el túnel. És en ruïnes.

161. Domènec

"Joannes Domènech, dit del Portal" (M.N. 1630, p. 122).

162. Domingo de l'Hort

"Una missa per l'ànima de mossèn Domingo de l'Hort" (Cx. 5 no. 19, 1695).

163. Domingo, la vall del

La vall del Domingo del Pep, al Peiró (II), a l'encreuament del camí del mas de la Trilla amb la carretera, abans, camí de les Valls.

164. Dominica, ca la

Al carrer de la Deumera.

165. Donassa, la la dunassa o les dunasses

Partida de terra entre el barranc de les Valls i la serra. Hi ha diverses finques que agafen el nom de Donassa: la Donassa de Ca la Neus, la Donassa de Cal Saló.

... "heretat dita la Donassa, plantada de vinya." (Do. Ac. 1665); "terra en lo terme de la Argentera a la partida de las Valls nomenada la Donassa la qual afronta." (Do. Ac. 1665, p. 92).

166. Drecceres, les

Lloc tocant al Montxelló.

167. Duc, la font del

És al terme de Duesaigües, al camí de l'Argentera a Porrera, prop del mas de la Potra i de la carretera general. Ara és un lloc humit sota una gran paret de pedra i esbarzers. Algú havia dit que la font del Duc i la font Corba eren la mateixa. No és així, ja que la Corba és a la Bartra. Diuen que anys enrere a les dues, entre elles, criaven els ducs. Potser això i la certa proximitat que tenen va crear la confusió.

168. Duesaigües, el collet de

Al camí Vell, tocant a la baixada de la Roureda.

169. Eduard Toda, el carrer d'

Abans era el carrer del cementiri, després va ser carrer de les Flors, ara, és carrer d'Eduard Toda, però algú encara en diu carrer de les Flors. El Sr. Toda va tenir molta relació amb l'Argentera en comprar, la seva mare, el monestir d'Escornalbou que ell restaurà. Comprà cal Cabré i hi visqué i contribuï en moltes obres del poble. Havia nascut a Reus el 1855, estudià dret a Madrid, fou agregat diplomàtic al ministeri d'estat i cònsol en diversos països, col·laborà en la "Il·lustració Catalana" i en "La Renaixença". Ja el 1870 publicà *Poblet. Datos y apuntes; Annam and its minor currency; Macao, records de viatge*, el 1883 *Records de la Conca de Barberà; La premsa catalana a Sardenya* i altres. Instal·là a Escornalbou una gran biblioteca, col·leccions de vaixel·la i numismàtica. Féu donacions al Centre de Lectura de Reus, al monestir de Montserrat, a l'Institut d'Estudis Catalans, del qual era membre, i altres.

170. Elies

"Miquel Elies" (Comp. Pas. 1627); "Catherina Elies" (Varii. 1719).

171. Elizo

"Miquel Elizo el 12 de desembre de 1.619 se obliga a servir lo forn del mateix lloch" (Cx. 5 no. 20).

172. Enderrocada, l'

Lloc damunt de la font del Jonqueral, entre el Morral Blanc i el terme de Duesaigues, cinglera que dóna a les dues vessants, una a l'Argentera i l'altra a Pradell. El camí de l'Argentera a Pradell passa per l'Enderrocada. També se li dóna el nom del Portell.

173. Enderrocada, la font de l' la font de l'enderrucada

També dita font del Safraner. Algú la situa damunt de la font del Ferro, però altres ho desmenteixen. Es podria confondre amb la font del Jonqueral. És dalt de la serra, com un forat dins de la roca.

174. Engràcia, ca l'

Renom desaparegut al capdavall del carrer Reial.

175. Enllà

Vegeu Més Enllà.

176. Enrajolat

Vegeu Cabrer.

177. Enric del Toda

Es deia Enric Solé i Sabaté. Va ser cambrer de confiança del Sr. Toda i va marxar amb ell a Poblet fins que el Sr. Toda hi va morir l'any 1941. Se'l coneixia per l'Enric del Toda i el seu pare era el Pepet del Convent.

178. Eres

En temps passats les eres eren moltes en tots els pobles. A l'Argentera la més anomenada era i és l'era de Ca l'Agustí, encara intacta, amb la rajola vella, a la plaça de l'Abeurador. Altres eren la de cal Cabussó, on avui hi ha la piscina, la de cal Dionísio, on hi ha el parc infantil, i la de cal Buscallet, avui plaça de Jaume Llorens.

"La era o palisa del Nolla" (Do. Ac. 1665, p. 95).

179. Ermessenda

"... ego ... et uxor mia Ermessenda in loco argentaria ... 22 piña et att.albiol." (M.N. Riu. 1271, 1272).

180. Ermeteanti

"Petrus Ermeteanti." Nom d'un habitant de l'Argentera que es troba el 1270 (M.N. Esc. Riu.).

181. Ermitans, la coma dels

... "ven aquella heretat dita la Coma dels Ermitans de tinguda de sis jornals, poch mes o mucho, la qual afronta ... ab les povilles de Martí Espelta ... lo qual parteix del costat de la figuera satjola en amunt y tot lo collet amunt per lo camí de Escornalbou, part plantada de avellaners i part herma. Mensis januarii anno Nativitate Domini 1.704" (M.O.I., p. 21); "Hereditate anomenada la Coma, partida davant la Vila de tinguda un jornal i mig..." (M.O.I. 1702, p. 190); "La coma dels Hermitans 28 july 1637" (M.N., p. 138).

182. Ermitans, la font dels

Prop del Morral de Vilanova a 3 200 m del poble. És un mirador preciós. És dins d'una balma i raja gota a gota. El camí és quasi desaparegut i és de difícil accés. També se l'havia conegut per la font de la Trilla perquè les finques propietat del mas de la Trilla, havien arribat fins allí.

183. Escoda, la vall de l'

Una vall a les Valls, tocant al coll Rodó.

184. Escola, l'

Abans era el corral de Cal Buscallet. El fill del Sr. Toda el va comprar i va fer construir l'escola actual. És a la plaça de la Creu.

185. Escornalbou

A l'Argentera es diu més aviat el *Castell*. Antiga canònica agustina situada al replà del turó de Santa Bàrbara, a 649 m d'altitud, en el contrafort oriental de la serra de l'Argentera. A principi del segle xx, el Sr. Eduard Toda el reconstruí. En documents antics es llegeix *Cornu Bovis* i *Cornalbou*. És terme de Riudecanyes, però molt més vinculat a l'Argentera.

"Cornalbou Argentera Sindicat per la universitat de Vilanova i del Mas del Arbós del terme del Castell del Monestir de Cornalbou a Miquel Noya y Berenguer de Benages per lo effecte dels altres sindicats. Pridie nonas aprilis dicti anni 1332. Clos per Berenguer Rabaça, rector de Argentera" (Índex nº. 20, foli 616); "Michael Cruzat et eius filius mansi de la Trilla termini Cornubovis" (L.N.O. 1627, p. 167).

186. Escornalbou, el camí d'

Surt del poble travessant el barranc del Més Enllà i s'enfila per Davant la Vila, entre bosc, cap al castell. A una mica més de la meitat, es troba la Mitja Lluna, un petit pla amb un banc semicircular. Fins aquí, el camí és empedrat, després ja no, i la pujada és més suau.

187. Escorredors, els els escurredons o els escurredós

Un carreró curt que va des del carrer de la Deumera al d'Eduard Toda.

188. Església, l'

L'església parroquial al mig del poble. Es va construir l'any 1758. És de pedra vermella, té un gran retaule i és dedicada sant Bartomeu, patró del poble. El campanar no és alt, però de gran bellesa per les seves proporcions, i la campana de les hores, d'una gran sonoritat. A la part esquerra de la façana hi ha una font de ferro que abans havia estat a la plaça de l'Abeurador.

189. Església, el carrer de l'

Aquest carrer que menciona el Manual Notarial pot ser, avui, el carrer d'Eduard Toda.

"Carrer que va a la església afronta de un costat ab la ferreria de l'altre ab lo camí que puja al fossar i ab lo carrer de la ferreria" (M.N. 1620, p. 65).

190. Espana-rucs, l'

Una finca petita al camí de la Serra, als Estrets, tocant al coster del Saló. És molt penjada, de molt pendent, però s'hi collien moltes avellanes. Es torna bosc, i una gran figuera que hi havia al mig és morta.

191. Espelta

"... povilles de Martí Espelta". (M.O.I. 1702, p. 21).

192. Esperança, ca l'

Al carrer de la Deumera. Abans, amb el pati de la casa del costat, era de Cal Pascalo.

193. Estanqueret, ca l'

Renom desaparegut al carrer del Porxet, tocant a cal Joan de la Llúcia. Era una petita taverna que va fer molts dinerets quan les obres del túnel.

194. Estrets, el barranc dels

"Barranc dels Estrets" (Do. Ac. 1665, p. 95); "... a la partida del stret de tinguda deu jornals ... afronta ab lo barranc del estret" (M.O.I. 1702, p. 195).

195. Estrets, els

Cingle de roca de pècol tocant a la serra del Trucafort. Per passar-lo hi ha un pas entre dues roques. Potser d'aquí el nom. En una roca hi ha una pintada que diu: "Territori incautat pel comitè antifeixista", que deu ser de durant la Guerra Civil de 1936-1939.

196. Eugènio, el tros de l' el tros de l'eugèniu

El tros de l'Eugènio es coneix per la vall de l'Escoda, prop del coll Rodó.

197. Euterpe el terpe

Lloc del poble on es feia ball i es prenia la fresca en temps de calor. Ara és la pista d'estiu de la Societat. *Terpe* ve d'*Euterpe*, deessa de la música, filla de Zeus.

198. Fàbregues

"Joannes Fàbregas" (M.N. 1620, foli 78).

199. Faiol, cal

Al carrer de la Deumera. Després va ser ca l'Àngel i cal Pelfo i, avui, cal Pep Climent.

200. Faixer

"Juan Faixer, conseller de la Argentera" (Cap. Br. 1611).

201. Farser

"Isidro Fersé y Agustí Petja" (Cx. 3 no. 6, 1729). "Agustí Fersé, pagès de l'Argentera" (M.N. 1725, p. 179).

202. Federico, cal cal federicu

Al carrer de la Deumera i al carrer Major. Havia estat cafè.

203. Federico, el tomb del

Tomb de la carretera al capdamunt de la pujada de les Ferreries, sota el camí del cementiri. Un tal Federico tenia un tros allí mateix.

204. Femada, la

Indret o tros dit la Femada a la rasa del Maiet, damunt el camí de Duesaigües.

205. Ferrabous, cal

Al carrer de la Deumera. Avui de Mateu Forès.

206. Ferrer

"Hort i vinya d'en Ferrer. Afronta ab lo barranch o riera de la Argentera" (M.O.I. 1702, p. 246).

207. Ferrer

El cognom *Ferrer*, molt abundant, el trobem escrit de quatre formes diferents: *Farré*, *Farrer*, *Ferré* i *Ferrer*.

"Petrus Farrer, nomini dicto curatoris" (M.N. 1620, p. 64); "Joan Farrer dicto de Capdevila" (M.N. 1620, p. 48); "Joan Ferrer de la Plana, Joan Farrer de la Plaça, Jacobus Farrer, major" (M.N. 1620, p. 65, 112 i 107); "Mathia Farrer dictus del Racó, Hieronium Farrer, pagès, Joan Farrere de l'Hostal, Joan Farrer dicto del Paco" (M.N. 1630, p. 15, 126, 32); "Ferré de Capdevila (Fogatges 1553); "Jaume Ferrer

1 d'abril de 1.611 ven a Bernat Cavaller de Falset, un bou per 15 ducats" (M.N. 1625); "Miquel, Pere y Pascual Ferrer" (Fogatges 1497); "Pere Ferrer dit lo Ferro" (M.N. 1680, p. 262); "Miquel Ferrer se obliga a servir la fleca y la taberna 18 nov.1609" (Cx. 5, no. 20); "Arnau Ferrer" (Fogatges 1497); "Miquel Ferrer conseller de l'Ajuntament de l'Argentera que el dia 2 de desembre de 1750 es va dirigir al poble per construir la nova església." (*Història parroquial de l'Argentera*, de Josep M. Guix i Sugranyes, p. 31).

208. Ferrer, cal

Al carrer de la Deumera.

209. Ferreries i ferradors

Tocant a la via del tren i la pujada de les Ferreries. Local on hi havia les ferreries i taller d'eines quan construïen el túnel. És en ruïnes. Un ofici que als pobles s'està acabant. Cal mencionar-ne algun. El Mateu Forès i Dalmau i el seu fill Mateu Forès i Cabré, al carrer de la Deumera, tocant a la Societat. Avui ja no treballen.

210. Ferreries, la pujada de les

Tros de carretera després de la recta de la Plana i damunt del Molinet fins al tomb del Federico.

211. Ferro, el barranc del

Un barranc de molt de nom al poble. Neix al pla d'en Gibert, sota de la font del Jonqueral, sota la serra. Passa entre les Carboneres i els Hortiells, per damunt del cementiri, traspassa la carretera i desemboca al barranc Reial, a les Planes, prop del camí Vell i el toll d'en Viol.

212. Ferro, la font del

Entre el coll del Cabrer i la Cantarilla, prop del barranc del Ferro. Un aiguat l'ha colgada. Tocant on era, hi ha uns grans pins.

213. Ferro, lo

Vegeu Ferrer.

214. Ferrós, el puig

Lloc elevat, amb unes pedres grosses que hi ha a l'esplanada de l'aparcament, a l'arribada al castell, damunt de les Sureres. És terme de Riudecanyes.

215. Figueral, el cotarro del el cutarru del figueral

"... hereditate dicta lo Figueral la qual afronta a sol ixent en lo acarreador de les vinyes y en Pere Llabaria a mig dia i a sol ponent en Joan Cabré a tramuntana en los bens de Joan Boquera 1.665" (Do. Ac., p. 108).

216. Figueres

"Cisthofoll Figueres y Angela llur muller 24 jannuarius 1.684" (Do. Ac., p. 21); "Isabel Figueres" (Varii. 1719).

217. Figueretes, el collet de les

Lloc damunt dels Comellars, al camí de la Xirivia, prop del cementiri. Quan diuen que et passaran d'esquena pel collet de les Figueretes, vol dir que et porten a enterrar.

218. Fleca, el xalet de la

Ara és casa amb jardí. Havia estat hostal. Després, al principi del segle passat, Mn. Pàmies la va comprar i després es va vendre als propietaris de la coneguda botiga de Reus, La Fleca. D'aquí li va venir el nom. Es troba al carrer dels Bous.

219. Florència, cal cal flurènciu

Casa del poble al carrer de la Deumera. Abans havia estat cal Pelfo.

220. Florida, la

Lloc anomenat així als voltants de la font Florida.

221. Florida, la font de la

Una font que hi havia al barranc de la Font del Ferro, a la vall de l'Albiol o dels Viols, entre el collet del Cabrer el pla d'en Gibert. També era anomenada la font Florida.

222. Fondo, el camí

Era un tram del camí de les Valls, de ferradura, que sortia del poble tocant al bassot de l'Abeurador, encaixonat entre la costa de Cal Macià i la sort de Cal Dionísio. Ara desaparegut del tot.

223. Fonollera, la o les Fonolleres la funullera o les funulleres

Grup de finques a la partida del Peiró, entre les Costes i el mas de la Riba. La Fonollera de la Dominica, de la Marcel·lina.

"... heretat dita la Fonollera..." (L.N.O. 1608, p. 2).

224. Font de Rubinat, Francesc

Propietari, provinent de Reus, que abans del 1940 va comprar cal Cabrer del Sr.Toda i diferents finques importants de l'Argentera.

225. Font, la

"Partida de la Font." (L.N.O. 1608, p. 186).

226. Foradada, el coll de la el coll de la furadada

Coll de muntanya a les Pedrisses, damunt del terme de Collejou.

227. Foradada, la roca la roca furadada

Una roca de pedra de calç, foradada, al Moster. Es veu molt bé des de la Xirivia.

228. Forn, el

Antic forn al carrer de la Deumera, davant de cal Miquelet. La gent pastava el pa a casa i el portava allí a coure. Això es va fer fins l'any 1920, aproximadament. Encara se'n veu alguna resta. Avui és un raconet de jardí amb un frontal de rajola vidriada de colors i uns versos.

229. Forner

"Petrus Forner" (M. N. 1620, p. 32).

230. Fossa, la

"Partida de la Fossa de la puja. 5 oct. 1.623" (M.N., p. 67).

231. Francesc

"Francesch, pastor o mosso" (Comp. Pas. 1627).

232. Fuster, el carrer d'en

"... carrer dit d'en Fuster 29 oct. 1.622" (M.N., p. 46).

233. Gambeto

"Miqueleta Ganveto" (Varii. 1828).

234. Gassó

"Diego Gassó, escrivent y testimoni" (Cap. Bar., 1726).

235. Gatell, la font del

És sota la serra, a la vall de Cal Samarró. És un toll, però no s'asseca mai.

236. Gavaldà

"Antoni Gavaldà." (Fogatges 1497).

237. Gibert, el comellar d'en el cumellà-n gibert

"Lo comellar d'en Gibert" (Ll. Cap. 1806).

238. Gibert, el pla d'en el pla-n gibert

Lloc de bosc, al pla del Colls, sota la serra, tocant a la font del Jonqueral i que parteix amb el terme de Duesaigües. La gent de Pradell en diuen el pla del Safraner.

"lo Pla del Gibert y la vinya vella." (Cx. 4 no. 9, 1653, p. 16); "la vinya nomenada la planeta den Gibert." (Do. Ac., 1665, p. 100).

239. Gil

"Pere Gil deure a Joan Llabaria, fadrí, dit lo Torrado de la Torre de Fontaubella" (L.N.O. 1620; p. 172); "Joseph Gil" (Cx. 4 no. 10).

240. Gil, la costa d'en

"... hereditate situada en lo terme de la Argentera i anomenada la costa den Gil part femada i part avellaners de tinguda de un jornal de llauradura ... afronta ab lo camí de las Valls y aponent ab los graus y tot lo marge on hi ha una cervera grossa" (M.O.I. 1702, p. 85); "Part de aquella heretat anomenada la costa den gil. afronta ab lo camí fins lo noguer gros." (M.O.I. 1702, p. 91).

241. Gil, la roca d'en la roca-n gil

Una roca tocant als Crous, prop de la font del Jonqueral i damunt de la Florida. És un fiter de roca dura.

242. Gil, l'hort d'en

"... de tinguda mig jornal afronta ab lo camí general i ab lo barranc del grau" (M.O.I. 1702, p. 183).

243. Goita

"... lo peu d'en Goita" (potser vol dir lo pla, però es llegeix lo peu) (Ll. Cap. 1606, p. 18).

244. Grau

"Joan Grau" (Varii. 1678); "Magdalena Grau" (Cx. 5 no. 19, 1701).

245. Grau, el

"Lo Grau" (M.N. 1629, p. 15).

246. Grau, el torrent del

"Lo torrent del Grau" (L.N.O. 1605, p. 37).

247. Grau, l'hort del

"Hort del Grau" (L.N.O. 1620, p. 43).

248. Graus, els

Sortint del poble pel camí de la Serra, una partida petita dita els Graus. Té avellaners ben cuidats. "Los Graus y las carboneras" (Do. Ac. 1665, p. 86).

249. Gravilla, la

Lloc de la finca la Deumera, darrere la Quadra, on es llençaven els sobrants de la mina del Pou del Malacat que arribaven fins aquí per un coll de mina. Ara és bosc.

250. Gros, el Pi

Era un pi preciós al camí de la Teixeta i a prop del poble, on la gent, a l'estiu, anava a prendre la fresca i a berenar. En eixamplar el camí van quedar les arrels a l'aire i una ventada el va tombar. En queda la rabassa.

251. Grous

Vegeu Crous.

252. Guai-guai, la

Vegeu Isidro Moro, cal.

253. Guerau

"Bertomeu Guerau, conseller 8 desembre 1.621" (Cap. Br., p. 35).

254. Gueta, la riera de la

"La riera de la Gueta en lo terme de la Argentera." (M.O.I. 1702, p. 204).

255. Guillem, cal

Cal Guillem i cal Miquel Guillem, al carrer del Porxet. Eren comerciants, compraven avellanes, alfals, palla, tenien cups i feien vi. D'aquesta casa en deien La Confiança. També cal Guillem, al carrer del Porxet, avui ca la Mari.

256. Guillem, el

Vegeu Crosat.

257. Guillem, el collet del el cullet del guillem

Collet que parteix Davant la Vila i els Maiets, sota del puig Ferrós.

258. Guillem, la pedrera del

Tocant al Molinet, damunt del camí Vell.

259. Guillem, la vall del

Abans era la vall de Cal Marquet, tocant al camí de Coldejou. Dins d'aquesta vall, hi ha l'Obac del Castanyer. Aquesta vall té un àlber (en diuen *aube*) molt gran.

260. Guillermus

"Rafel Guillermus et Bartholomeus Guitart" (M.N. Esc. Riu. 1323).

261. Guinjoan

"Miquel Guinjoan, paraire de l'Argentera" (Cx. 4 no. 10, 1638, p. 306); "Francesc Guinjoan" (Comp. Pas. 1627).

262. Guitard

"Bartholomeus Guitart d'Argentera" (M.N. 1323).

263. Guix, cal

Nom d'una casa amb jardí corresponent a un estiuejant (de Reus) que comprà unes cases al carrer Major. Abans havien estat tres cases: cal Negre, cal Patau i cal Petoni i també el corral del Saló, a la plaça de la Creu.

264. Guri, cal

A la plaça de l'Església. Després va ser cal Xanxo, avui és cal Musset. Aquest renom ha desaparegut.

265. Hortals

Partida o finques tocant al barranc del Més Enllà, sota les Sorts.

266. Hortets, els

"... pessa de terra en lo terme de la Trilla, dita los Hortets" (Do. Ac. 1665, p. 2).

267. Hortiells, els

Partida entre el barranc de la Font del Ferro i el terme de Duesaigües. Abans de la fil-loxera, havia estat vinya, després avellaners, ara tot és bosc.

"Hereditate dicta los Hortiells, part en lo terme de la Argentera i part en lo terme de Duesaigües" (Do. Ac. 1665, p. 91); "partida del Ortiell" (M.N. 1620, p. 200).

268. Hospital, el carrer de l'

"la plaça afronta ab la badia y ab lo carrer del hospital" (?) (L.N.O. 1620, p. 10).

269. Hostal, l'

"La Rosa del Hostal i la Teresa del Hostal" (M.O.I. 1823, p. 14).

270. Isidro Moro, ca l'

Casa del poble a la plaça de la Creu. Després va ser ca la Maria de Móra, sobredita "la Guai-guai".

271. Janer

"Berthomeu Janer i sa muller i dit Bernat son fill" (Cx. 4, no. 10, p. 35).

272. Jaumet del Convent

Vegeu Jaumet Rosaris.

273. Jaumet Rosaris

Li deien també Jaumet del Convent. Persona molt vinculada amb el castell. Tenia la casa al carrer dels Bous que després va ser del Jaume Miró, i ara és cal Saló.

274. Joana Mestre Punyet, el carrer de

Joana Mestre Punyet va ser llevadora del poble des de l'any 1920. Avui el camí Reial (carrer), porta el seu nom.

275. Joan de l'Hostal, el carrer

" tota aquella part de casa ... situada en lo lloch de la Argentera en lo carrer de Joan del Hostal ... afronta ab lo carrer public a tremuntana ab lo fosar y sementiri del dit lloch de la Argentera..." (M.O.I. 1703, p. 53).

276. Joanet de la Carn

Renom desaparegut.

277. Joanet Picapedrer, cal cal juanet picapedré

Al carrer de la Deumera, la primera a la dreta entrant per la carretera, també coneguda per cal Lluís Marcel·lina. El Joanet Picapedrer va treballar molts anys per al Sr.Toda. Va fer el peu i la creu que hi va haver dalt la pujada de les Sureres, quan s'arriba a Escornalbou. Després, el Sr.Toda es va endur la creu i el peu a Poblet, on és encara a l'esplanada de l'entrada del Monestir.

278. Jonqueral, la font del

La font del Jonqueral era al pla d'en Gibert, a uns tres quilòmetres del poble. Es troba embossada d'esbarzers i matolls. Abans hi creixien molts joncs i encara avui se n'hi veuen amb la voluntat de no morir. En el llibre *Del Camp de Tarragona a l'Ebre*, de J. Iglésias i J. Santasusagna, a les pàgines 112-113, es troba escrit la *font del Safraner o de l'Enderrocada*. Per a l'Argentera, aquestes no són altra que la font del Jonqueral.

279. Josefina, ca la

Al carrer de la Creu. També se la coneix per cal Cico-Pep.

280. Josepeta del Cafè, ca la

Casa al carrer d'Eduard Toda. Va ser botiga, cafè i fonda. Abans havia estat cal Racó. Ara és ca la Maria del Cafè.

281. Laureta, ca la

Vegeu Marian, cal.

282. Llaberia

Antic cognom encara actual a l'Argentera. Se sol trobar escrit *Llabaria*.

"Francisco Llabaria dicto del Llidoner" (L.N.O. 1566, p. 86); "Joan Llabaria de la torre de rafoli" (Do. Ac. 1665, p. 165); "Gabriel Llabaria et eius uxor" (M.N. 1620, p. 186); "Josep Marcó pagès del mas de Cortiella, terme del Forge, firma debitari a Rafel Llabaria, pagès del lloch de la Argentera de la cantitat de 13 t.t. de una compra de un Burro pel castany dit sach de ossos, les quals promet pagar per lo dia de St. Berthomeu Apostol. any 1707 sens dilatio alguna" (M.O.I. 1702, p. 60); "Josep Llabaria Crusat, dit Marquet" (Comp. Pas. 1724, Cx. no. 2); " Miquel Llabaria (alias Rofes)" (Conf. Cx. no. 2, 1857).

283. Llaberia, l'era d'en

"Berthomeu Llabaria ven per títol la dita anomenada Hera den Llabaria." (M.O.I. 1702, p. 104).

284. Llaberians

Sobrenom que es donava al poble als qui venien o descendien de Llaberia, com els de cal Garrut o el Joanet Carter.

285. Lledoner, el

"carrer dit lo Lladoner ... que per temps fou camí que anava al forn" (Cap. Br. 1608, p. 19).

286. Llidoner

Vegeu Llaberia.

287. Llorenç, cal

A la plaça del col·legi que ara és plaça del que fou el seu habitant, el mestre Jaume Llorens, eminent músic i compositor.

288. Llosa, el pla de la

És als Comellars, sota el cementiri, tocant a la via del tren. Abans eren avellaners. Ara és un pla de bosc.

289. Llúcia, ca la

Al carrer de la Creu. També cal Pequel o ca la Pinxa al mateix lloc.

290. Macabeu, el clot del

També *clotada del Macabeu*, prop de la vinya Vella, als Crous. Abans de la fil·loxera, la partida dels Crous tot era vinya. D'aquí en deu venir el nom del clot del Macabeu.

291. Macià, cal

Al carrer Major. Havia estat fàbrica de sabó de l'Eugeni Cabré de cal Macià.

292. Macies

"Pere Joan Mestre, dit Macias, pagès de l'Argentera." (Varii. 1767).

293. Llamp, la roca del

Sota de Santa Bàrbara, terme de Riudecanyes, que la va partir un llamp.

294. Magnèsia, la font de la

Davant de la finca de la Deumera, tocant al barranc de la Bartra, però que allí se'n diu barranc de la Deumera. A tres-cents metres del poble. Quasi no raja i es troba embossada.

295. Maiet, la font del

Damunt del mas del Pla del Bosc. Raja una mica. Alimentava una bassa i és envoltada d'alzines.

296. Maiet, la rasa del

Una rasa damunt el camí de Duesaigues, entre la Planeta, la Femada i els Maiets. Comença al bosc, baixa i acaba al barranc Reial, tocant al toll del Viol.

297. Maiets, els

Partida o més aviat zona dels Maiets tocant a la partida de les Planes i el pla del Bosc.

298. Malacat, el Pou del

Davant del camí de la Bartra o de Porrera, després del Pi Gros, no lluny del poble. Era el pou de les mines de plom. Mules, amb els ulls tapats, giraven en circumferència per fer pujar la cadena que duia els dipòsits d'aigua i mineral. La paraula *malacat* no consta al *Diccionari català-valencià-balear*. En català, *malacat* indica tros llaurat mitjançant toms en rodona entorn d'un pal clavat a terra. Aquí, és com una sinya de catúfols, que dóna toms pou amunt, pou avall, pujant el mineral i l'aigua. Avui el pou té 130 metres de fondària i en treuen l'aigua per al poble.

299. Malecons, els

Des de cal Florèncio, al carrer de la Deumera, fins al pont de la carretera que traspasa el barranc de la Deumera, en deien així perquè hi havia molts pilarets de pedra a les voreres del carrer o carretera que servien de protecció.

300. Mano, cal cal manu

Al carrer del Porxet. Era el corral de ca la Marcel·lina. Hi havien tingut carnisseria.

301. Maquis, la cova dels

Una cova de pedra vermella a la serra del Trucafort, sota la font dels Pastors. Després de la Guerra Civil de 1936-1939, hi van viure, un temps, uns maquisards o maquis.

302. Marcel·lina, ca la ca la marcelina

Al carrer del Porxet. Avui és cal Mano.

303. Marciana, Malena

Nom desaparegut que trobem en un lligall.

"La Malena Marciana" (Lligall, 1827).

304. Marian, cal

Casa del poble. Després, ca la Laureta (Calaureta) ara, cal Cosme. A la plaça de la Creu. Renom desaparegut.

305. Marieta, l'hortet de la

"... concedeix a Magdalena Ollé, viuda de la Argentera tota aquella pesa de terra dita y anomenada lo Hortet de la Marieta a la partida del Camí de la Bartra, terra femada, de tinguda ... la qual afronta ab lo barranch de la daumera y ab lo camí de la bartra." (M.O.I. 1702, p. 113).

306. Marquet, cal

A la plaça de l'Església, tocant a l'Abadia. Casa molt influent al poble.

307. Marrades, les

Terreny de bosc al camí de la Serra, sota les roques de la Miqueleta. Algun tros agafa el nom del propietari, com les Marrades del Miquel.

"... terme de les Marrades a la partida del stret, camí de falsest." (Liber Apri 1693, p. 70); "heretat dita les Marrades, afronta a ponent ab la serra del Pradell." (Liber Apri 1693, p. 73).

308. Masies, les

Partida entre les Muletetes i el coll Rodó, sota els Quatre Camins. També és anomenat per Masies del Mió o del Pare Sant. Ara tot és bosc.

309. Masos, el camí dels

Podria ser el camí dels Masos de Duesaigües.

"... itinere dels masos" (1621 no té sigla).

310. Masson, cal

Al carrer Major. També ca la Maria Ferré.

"Llibaria Masson" (Comp. Pas. 1830).

311. Masson, el bassot del

Era un bassot d'aigua al barranc de la Font del Ferro, prop de la Florida.

312. Masson, el coster del

Indret als Crous, al barranc de la Font del Ferro, damunt el bassot de l'Albiol o el Viol. Tomàs Masson havia estat oficial de l'exèrcit i era propietari d'un coster d'aquesta partida dels Crous.

313. Matadero, el el mataderu

El Sr. Eduard Toda, al carrer del Porxet, va voler construir un escorxadador, però no es va acabar i, per tant, no va funcionar mai. Avui, en aquest lloc, hi ha una casa.

314. Maties

Segons sembla en el document, aquest Maties, és cognom. No hi ha altres detalls. "Raymundus Mathias" (M.N. 1620, p. 146).

315. Mel, la caseta de la

Era en una part de l'antiga casa de cal Cabrer, davant mateix dels Escorredors, al carrer d'Eduard Toda. Alguns propietaris hi tenien els estris per a crestar.

316. Mèlic, cal

Al carrer Major, on hi ha la pujada de Cal Mèlic, enganxada a l'Abadia.

317. Més Enllà, el barranc del el barranc del més enyà

Quan el barranc de les Valls i el Reial s'uneixen tocant al poble, en diuen el barranc del Més Enllà. Després, direcció a Duesaigües, torna a ser el barranc Reial.

318. Mestre

"Petrus Jaume Mestre" (M.N. 1637, p. 175); "Gabriel Mestre" (Cx. no. 10, p. 24); "Catarina Mestre" (M.O.I. 1702, p. 114); "2 de set.1707 Jaume Mestre, fadrí, pagès del lloch de la Argentera, hereu del quondam son pare Jaume Mestre, ven a carta de gràcia per a pagar i satisfer las funerarias del dit quondam son pare tot aquell pati de corral situat en lo lloch de la Argentera en lo carrer de va al forn de coura lo pa de dit lloch" (M.O.I. 1703, p. 63); "Joan Mestre, dit lo nan de la Argentera" (Varii. 1827); "Joan Mestre del Hostal" (Cx. no. 2, no. 26, 1826).

319. Mestre, Anton

Antic pastisser o flequer que algú encara recorda, amb casa tocant a l'era de Ca l'Agustí, a la plaça de l'Abeurador.

320. Mig

"Johan de Mig" (Fogatges 1497, p. 262).

321. Mingo del Pep, cal

A la plaça de la Creu. Entre 1942 i 1945, hi van tenir dues vaques.

322. Minguet, cal

Casa del poble, de l'Ernest Crusat i Solé, a la plaça de la Creu. Abans era cal Viudo i encara avui hi ha qui la hi coneix.

323. Mió, la caseta del

Una caseta molt anomenada a la partida de les Masies. És en ruïnes.

324. Miquela, ca la

Al carrer de la Deumera. És recordat el Jordi de ca la Miquela.

325. Miqueleta, les roques de la

Unes roques de la serra, entre el cingle Clos i el Morral Blanc i damunt de la font Corba. Són roques de pedra vermella i de pècol.

326. Miquelet, cal

Al carrer de la Deumera.

327. Miquel Valls, cal

Al carrer de la Deumera.

328. Miralles

"Joannes Miralles, rector de l'Argentera" (Ll. Cap. 1620, p. 27); "Felipe Miralles, rector de l'Argentera", 1767 (*Història parroquial de l'Argentera*, de Josep M. Guix i Sugrañes); "censal de Jaume Miralles" (Cx. 5, no. 19, 1702, p. 14).

329. Miró

"Pablo Miró, rector de l'Argentera 1.771-1.812. Va fer moltes obres. El 26 d'octubre de 1.772, fa una sol·licitud a l'arquebisbe de Tarragona per beneir el retaule." (*Història parroquial de l'Argentera*, de Josep M. Guix i Sugrañes).

330. Mitja Lluna, la

És una placeta, entre el bosc, a la meitat del camí que puja de l'Argentera al castell, amb un banc arrodonit. És terme de Riudecanyes.

331. Molí, lo torrent del

La costa de què ens parla el document avui podria ser els Oliverers del Pau de ca la Munda, tocant al Molinet.

"Lo torrent del Molí" (L.N.O. 1608, p. 16); "Molí fariner, tot aquell tros de terra que antes era molí fariner y la bassa, tot derruit, situat al terme y lloch de la Argentera, partida denominada les Planes" (Cap. Baro. 1762, p. 38); "La Costa del Molí de tinguda mitja quarterada poch mes o menos, afronta ... camí real, de ponent un molí i de tramuntana un barranch" (Cap. Baro. Esc. 1762, p. 3).

332. Molinet, el el mulinet

Sota el camí de Duesaigües, tocant al Terraplè. Era un molí de gra. Mai ningú dels qui hem pogut consultar no l'ha vist funcionar. N'hi ha restes. Vegeu Plaça, l'hort de la.

333. Molla, Pere

"A l'Argentera, escrivent Fra. Cristóbal Moreno en 1588, viu Pere Molla, devot, de bona família, pastor." (Hist.Parr.Arg.Gui.Sug., p. 25-26).

334. Mona, la roca de la

Una roca gran, de pècol, que ningú no sap com va poder baixar de la serra situada al final de la costa del Miquelet, a les Sorts, tocant al que va ser el camí Fondo.

335. Monet

"Pere Monet" (Fogatges 1553); "Pere Monet" (Cx. 4 no. 8, 1621, p. 35).

336. Montxelló, el el monxelló, el munxelló, el munxilló

Partida o zona gran de terra, gairebé tot bosc, entre el barranc Reial i els Ermitans. També el Montxelló és una muntanya de pècol (pedra composta) entre els Estrets, l'obac de Cal Macià i la serra del Trucafort. A dalt hi ha el pla del Montxelló que fa cinquanta anys encara s'hi semblava blat de secà.

337. Moreres, el comellar de les el cumellar de les mureres

Comellar de les Moreres o Coster de les Moreres. És un indret als Crous. Avui, més aviat es coneix pel clot del Macabeu. Ara és bosc.

338. Mosset, cal cal musset

A la plaça de l'Església. Va ser botiga de queviures coneguda per ca la Pepeta, també va ser barberia. Ara és cal Modesto Besora.

"Llabaria-Musset" (Comp. Pas. 1830).

339. Moster, el el musté

Lloc de la serra, especialment una roca blanca molt grossa i sobresortint entre la divisòria i el cingle Clos. Aquesta gran roca en un lloc determinat té un forat i li diuen la Roca Foradada del Moster.

340. Moster, Pere

"Venen al Rvt. Pere Mosté, rector de la Argentera, tota aquella pesa de terra, dita los horts den Nolla 8 mensis februari 1702" (Liber Apri); "Capellà de l'Argentera 1701-1741. En aquest temps, l'estat va comprar l'hort d'en Nolla, però el rector el comprà de nou i el llegà a la rectoria". (Hist. Parr. Arg. Gui. Sug.).

341. Mulettes, les

Diuen que el nom ve de mula i no de mola o roca. Són dues pedres que semblen dos animals al cim d'un turó, damunt dels Quatre Camins, tocant a la carretera que puja al castell, on parteix amb el terme de Vilanova. Dalt mateix de les Mulettes hi havia un pi gros que ara és mort.

342. Munda, ca la

Ca la Munda o cal Pau de ca la Munda. Al carrer Major.

343. Muntaner

"Joan Muntaner." (Fogatges 1553).

344. Muntanyeta, la

Trosset de terra, darrere de l'antiga casa Cabrer, avui propietat del Sr. Francesc Font, on hi ha una petita muntanyeta amb arbres i xiprers, lloc de l'antiga església romànica envoltada pel cementiri.

345. Negra, la font

Era un toll a la Trilla, sota la font del Sarraí. Era en un clot una mica fosc entre el bosc. Per això en deien la font Negra. L'aigua era estupenda. És embrossada i no es troba.

346. Negre, cal

Ara es coneix per cal Guix al carrer Major, i Negre, com a renom, ha desaparegut.

347. Nevera, la

"Un pati situat en lo dit lloch de la Argentera, en la partida la Nevera que és de llargada entenen-se de sol ixent a sol ponent quaranta pams i de ampla, trenta sich" (Cap. Br. Esc., 1806); "in dicto termino de la Argentera junto la nevera dicti farrer, pretio quator libraes rendierunt Joanni Arquer" (M.N. 1620, p. 122); "La nevera, aquell tros de terra ab alguns avellaners, ametllers, pruneres i altres arbres lo qual afronta a sol ixent ab lo barranch de la daumera." (Cap. Baro. 1762).

348. Noguer del Rector, el

Tros de terra del qual el rector en rebia els beneficis. Ara és l'Hort de l'Abadia.

"Limita amb la via pública que va a Escornalbou i amb el torrent de les Valls." (M.N. 1620, p. 46).

349. Nolla

Cognom antic i vigent avui a l'Argentera.

"Antoni Nolla." (Fogatges 1553, p. 222); "Joan Nolla dit del Carreró" (M.N. 1600, p. 161); "Pere Nolla" (M.N. 1620, p. 113); "Miquel Nolla 29 oct.1.622" (M.N., p. 40); "Càndia Nolla i Tagell" (Varii. 1739).

350. Nolla, l'hort d'en

Antic hort d'en Nolla, ara hort parroquial que va comprar el prevere Joan Anguera entre l'any 1663 i el 1701.

"venen al Rvt. Pere Mosté de la Argentera tota aquella terra ... dita los Horts d'en Nolla que afronta..." (Liber Apri 1693).

351. Nora, la roca

És una roca anomenada així a les Tanques, prop de la Cantarilla i damunt del cementiri. Diuen que si fas un crit fort, dóna l'eco i que allí s'hi criaven molts mussols i sibeques.

352. Nord, el pla del

Un pla prop del mas de la Riba i la fonollera de la Dominica.

353. Nova, la bassa

Terra que parteix amb el Peiró (1), les Marrades, el coster de Cal Saló i el barranc Reial.

354. Oliver

"Lo oliveri i noguer del Rector. 1.742 cart-dos"; "Oliveri del Rector, limita ab lo torrent que ve de la bassa del Calaf. L'Oliver confrontat ex una parte in via publica qua itur a Cornalbou ad torrent de les Valls." (L.N.O. 1608, p. 14).

355. Oliveres, el coll de les

"dit coll de las Oliveres afronta a sol ixent ab Matheu Bargalló a mig dia ab dit Bargalló i dit Matheu mas de Vilanova a tra.ab lo camí de Escornalbou." (*sic*) (M.N. 1600, p. 161).

356. Olla, l'

És una gran clotada entre la Divisòria i el portell del Trucafort. Tot són alzines, pins i bruc. Era lloc de trobada de molts caçadors.

357. Oller

"2 febr. 1.702 Joan Ollé, habitant de dit lloch de L'Argentera compra una casa." (M.O.I., p. 6); "Francisc Oller i Maria Oller de la confraria del Roser" (Comp. Pas. 1825).

358. Orue, ca l'

Casa del poble al carrer de les Flors. Abans era cal Dionísio.

359. Paco, del

Vegeu Ferrer.

360. Pallarès

"Guillem Pallarès." (Fogatges 1553, p. 222).

361. Pallejà

"Petrus Pallejà. Capellà de l'Argentera, 1.530 - 1.583" (L.N.O., p. 27); "Gabriel Pallejà." (Do. Ac. 1665, p. 100); "Pere Pallejà, pagès" (Cx. 5 no. 19, 1695); "Franch. Palleja" (Varii. 1719, p. 18); "Berthomeu Pellegia" (Fogatges 1553, p. 222).

362. Pallissa, la

Al carrer de la Deumera. El 1940 havia estat economat de la Mina del Plom.

363. Pàmies

Mn. Pàmies Martorell, capellà del poble. Va instar a muntar una cooperativa de consum a cal Marquet, a la plaça de l'Església entre els anys 1925 i 1930.

364. Panser, el

Lloc anomenat així on hi ha unes quantes finques. És a davant la vila, prop de la caseta del Ros.

365. Paquel, cal

Vegeu Lúcia, ca la.

366. Paquel, la vall del

Una vall a la partida de les Donasses.

367. Parades, les

Lloc tocant als Graus, els Costers i les Marrades.

"Hereditat dita les Parades dels Bens" (M.N. 1630, p. 190); "... afronta ab lo camí que va a Falset" (Do. Ac. 1665, p. 95).

368. Parc infantil, el

És a la zona del Colomer, la part alta del poble. Abans havia estat l'era de Cal Dionísio.

369. Parralada, la

"... terra dicto la Parralada afronta a occiete ad itinere quo itur a la font dicti loci ab occidente ab hort de Puig a miridie in torrente de la font" (Ll. Cap. 1566 (?), p. 29).

370. Parrica, la

És un tros de la muntanya de la serra dita la Parrica, ja cap al coll Roig i el coll Rodó, mirant a Coldejou. Algú diu que els pescadors de Cambrils coneixien aquesta muntanya com a orientativa en la mar i li deien *l'Argentereta*, altres diuen que aquest nom d'Argentereta no era la Parrica sinó el Morral de Vilanova.

371. Pascaló, cal

Al carrer de la Deumera. El 1800 es troba escrit *Pasqualó*. Es parla d'una pallisa de Cal Pascaló al carrer d'Eduard Toda

"Joan Cabré, dit lo Pascaló" (Conf. 1847, p. 47).

372. Pastors i mossos

Hem considerat interessant anotar uns noms de pastors i mossos, ofici que es va perdent, del llibre de *Compliment pascual*. Pere Molla, pastor 1588; Tomasa Crusat mossa o pastora s/d; Joan Aguiló, lo mosso s/d; Francesh, pastor o mosso 1627; Pere Planas, pastor 1703; Gabriel Fuster, pastor 1719; Pere Aguiló, pastor 1721; Sebastià Torner, mosso 1722.

373. Pastors, la font dels

A dalt de la serra, prop de la cova del Reietó i de la dels Maquis, entre els Estrets i la Divisòria. En ple bosc i abandonada.

374. Patau, cal

Nom, desaparegut, d'una casa del poble. Ara és cal Guix.

375. Patró, la bassa del

Una bassa sota la mina del Patró, que es va enrunar per al terraplè de la carretera.

376. Patró, la cova del

Sota la recta de l'Apeadero, damunt del toll del Viol.

377. Patró, la mina del

En diuen la Mina del Patró i és al començament del túnel del tren, damunt de la Recta de l'"Apeadero". En raja una aigua freda i magnífica. La RENFE hi va fer una volta de tovots per conservar-la.

378. Pedregals, els

Són pendents de muntanya amb pedra generalment de llicorell i solta. N'hi ha molts, cada un amb el nom del lloc on és. Un de molta anomenada és el del mas dels Crous que van convertir en conreu, de vinya, i que ara és bosc.

379. Pedreny

"Joannes Pedreny, faber ferrarius ... se obliga a ferrair la ferreria de dit lloch de la Argentera" (M.N. 1620, p. 127).

380. Pedrisses, la serra de les

Tros de la serra o partida prop del coll Roig i del terme de Collejou. També algú en diu el Peiró (II). Molt conegudes són les Pedrisses del Salzenc, un tros d'aquest lloc.

381. Peirí

"Joan Peyrí Paraire de l'Argentera." (Do. Ac. 1634, p. 63).

382. Peiró, el

Partida important de l'Argentera. Hi ha dos Peirons. El Peiró (I), on es troben la serra del Trucafort, les Marrades i la Divisòria, i el Peiró (II), amb la cova dels Ermitans i la font dels Ermitans. El nom de Peiró no es troba en cap document antic i poca gent del poble pronuncia la paraula Peiró. És, més aviat, un nom de caire administratiu.

383. Pelfo, cal cal pelfu

Al carrer de la Deumera. Després va ser cal Florència.

384. Pepito Pollastre, el el pepitu pullastre

Va ser un personatge típic de l'Argentera els anys 1950-1970. Era forçut i entonat i portava el santcrist (de molt de pes) a les processons amb gran destresa. Va viure un temps a Mallorca i va morir al bar Bol D'Or de Reus.

385. Pere Viudo, cal

Al camí Reial, avui carrer de Joana Punyet. És l'última casa que encara conserva animal, carro i tartana.

386. Peris

"Pau Peris". (Varii. 1826).

387. Petja

"Isidro Fersé y Agustí Petja" (Cx. 3 no. 6, 1729).

388. Petoni

Nom i casa desapareguts. Avui és cal Guix.

"Bsora-Patoni" (Comp. Pas. 1830).

389. Pigueres

"Heretat dita Pigueres o Pigueres." (M.O.I. 1724, p. 177).

390. Pinets, els

Aquest tros que descriu el document pot ser el que ara és el Figueral.

"... aquella vinya y terra herma quondam dit Berthomeu Cabré a la partida de las vinyas dita y anomenada los Pinets de tinguda de dos jornals poch més o menos la qual afronta a sol ixent ab la carrerada del prt. Loch, a mig dia ab los povills de frnch. Basora, a sol ponent ab lo barranch de la daumera." (M.O.I. 1713, p. 115).

391. Pins de les Freixes, els

Segons alguna escriptura ben actual, partida o zona que comprèn cases i terrenys des del carrer de la Deumera, Societat, plaça de la Quadra i contorns.

392. Pinxa, ca la

Vegeu Llúcia, ca la.

393. Pigueres

"Heretat dita Pigueres o Pigueres." (M.O.I. 1724, p. 177).

394. Piquer, la pujada del

És terme de Duesaigües. Tram del camí de Duesaigües al castell, exactament des del barranc Reial fins abans d'arribar a la font de Vilamanya. És junt amb la pujada de la Roureda.

395. Piques del Saló, les

Una finca pel mig de la qual es creua el camí de les Valls amb el Peiró (II). També trobem la coma del Saló el 1806.

396. Plaça, l'hort de la

Hort petit tocant a la finca de la Deumera, sota el tomb del Federico. Avui pot ser el Molinet, davant del Terraplè, on hi ha una caseta i agafen l'aigua de la Presa.

"Terra on ha temps hi havia un molí fariner ab la bassa a la partida anomenada de les Planes" (Do. Ac. 1687, p. 39).

397. Pla del Bosc, el mas del

Mas i finca entre el Maiet i el camí Vell.

398. Pla de n'Horta, lo

"... tenen y posseeixen tres heretats, una dita la Delmera (?) altra dita lo Pla den Horta y altra dita las Piqueras o Pigueras" (M.O.I. 1702, p. 177). "... ereditat dita lo Pla den Orta" (D.A. 1665, p. 93).

399. Plana del Pascaló, el mas de la

Al camí Vell, a les Planes, prop del toll del Viol.

400. Plana, la

"... heretat dita la Plana que antes era del sobredit Joan Ferrer ... afronta a tramuntana a la riera que ve de la Argentera a mig jorn ab lo camí general que va a Riudecanyes" (M.N. 1625, p. 22).

401. Plana, la recta de la

Tros de carretera anomenat la recta de la Plana o també la Recta de la carretera, davant de la bassa del Patró, on comença el túnel del tren.

402. Planàs, el

"Un tros de terra dit lo Planàs situat en lo terme del Mas de la Trilla, de tinguda dos jornals" (Cap. Baro. 1806, p. 6).

403. Planes

Pere Planes, pastor que es troba a Comp. Pas. s/d.

404. Planes, les

La segona partida més important, tocant a Davant la Vila, el camí Vell, el barranc Reial i el pla del Bosc. Conté moltes finques. El camí general, del document, devia ser el camí de Duesaigües.

"Planeta den Besora ... tota aquella heretat dita y anomenada la planeta dem Besora situada en lo dit terme de la Argentera a la partida de les planes de tinguda de un jornal de llauradura poch mes o menos y plantada de aulivés la qual afronta a sol ixent ab joan Cabré de la Plasa a mig dia ab lo camí general a tramuntana ab la riera a sol ponent ab franc. Crusat dit lo ros." (M.O.I. 1703, p. 55).

405. Planeta d'en Besora, la

"Planeta den Besora ... tota aquella heretat dita y anomenada la Planeta dem Besora situada en lo dit terme de la Argentera a la partida de les planes de tinguda de un jornal de llauradura poch mes o menos y plantada de aulivés la qual afronta a sol ixent ab joan Cabré de la Plasa a migdia ab lo camí general a tramuntana ab la riera a sol ponent ab franc. Crusat dit lo ros." (M.O.I. 1703, p. 55).

406. Planeta, la

"... heretat dita la Planeta" (Do. Ac. 1665, p. 2).

407. Planilla*, la

"... heretat dita y anomenada la Planilla de sis jornals de llauradura, afronta ab Miquel Cabré, Miquel Basora y Maria Mestra." (M.O.I. 1702, p. 184).

408. Polvorín*, el el pulvirín

Just arribar al pla dels Pous, a la dreta del camí, al peu d'un marge, un forat amb un arc de tovot i ciment que es conserva molt bé i que dóna entrada a un coll de mina. L'endins, és arruïnat. Hi guardaven la dinamita i els explosius quan construïen el túnel a finals del 1800. Aquesta entrada és coberta d'esbarzers.

409. Pomerès, el coster de les

Un coster poc conegut. Possiblement tocant al coster del Masson.

410. Pont, el

"Partida del Pont. Afronta ab lo camí de la Trilla, lo barranch i lo camí Real" (Varii. 1786, p. 48).

411. Porpallers, els els purpallés

És el coll Rodó, a la serra de les Pedrisses, damunt d'on neix el barranc de les Valls.

412. Portal, el

Vegeu Domènec.

413. Portell purtell

El nom de portell es dóna a diferents passos per arribar dalt d'una serra o cim. Portell de l'Enderrocada, portell de la Divisòria, portell del Peiró (poc anomenat) i portell del Trucafort que ve dels Estrets pel camí veïnal de Vilanova a la Torre de Fontaubella. A aquests passos (generalment estrets) que a l'Argentera en diuen portells, al Montsant en diuen graus i a Coldejou, més aviat canals.

414. Porvenir*, la mina del

És el pou del Malacat, al barranc de la Bartra, que va ser mina de plom. El van explotar Màximo Giner i Pedro Conesa i Peñalver amb el nom de Serafín Cervantes. Després es va arrendar a les Mines de Bellmunt fins el 1940.

415. Porxa, la vall de la

Una vall sota l'Obac del Castanyer, al camí de Coldejou, a les valls. És un fragment de les valls.

416. Porxet, cal cal purxet

Al carrer del Porxet i el corral de Cal Porxet, al carrer dels Bous. Cap al 1700 a un Pau Crosat i a un Josep Crosat, se'ls coneixia pels Porxet. (Conf. Cx. no. 2).

417. Porxet, el corral del el corral del purxet

Al carrer dels Bous.

418. Porxos, els

Es llegeix un *Hort dels Porxos* el 1620 a Do. Ac., però ningú no en sap res.

419. Pous, el pla dels

És un terraplè que es va anar fent de la pedra i terra que es treia en les obres del túnel per una boca que avui és entrada de ventilació. És anant als Estrets, sota les Dreceres i el Terraplè. Ara hi creixen pins.

420. Presa, la

Lloc on s'agafava l'aigua del barranc Reial, quan travessa el camí Vell de Duesaigües, per fer funcionar el molí.

421. Puig d'en Seu, el el puig-en-sèu

Part de terra als Crous, tot solà, damunt de la caseta dels Crous, entre la rasa dels Crous i el barranc de la font del Ferro. Ara, és bosc.

422. Puigdepales, mas

"manso Pugdepales termini dicti loci Argentaria" (Man.Not. 1351, Cx. no. 3).

423. Puigferrós, el

"La partida del puig Ferrós, afronta ab lo barranch de la Tanca" (Varii. 1795).

424. Pura, ca la

A la plaça de la Creu.

425. Quadra, la plaça de la

Una plaça gran, allargada i amb arbres, a la part alta del carrer de la Deumera i tocant els darreres de la Societat. Al començament, adossat al corral de Cal Font, hi ha un transformador. El nom ve de la plaça on el Sr. Toda va construir les quadres per als seus animals. Ara és la plaça d'Escornalbou.

426. Quadrat, cal

"Cal Quadrat." (Comp. Pas. 1830).

427. Quatre Camins, els

A l'Argentera hi havia dos quatre camins. Un camí venia de Pradell i la Torre de Fontaubella per la serra, pel portell del Trucafort, faldejant per sota la font dels Ermitans, baixant per les valls i creuant el barranc de la Segarresa fins a les Masies o Masies del Pare Sant. L'altre camí venia de Duesaigües per sota la Trilla i el coll del Serrat. Quan a les Masies es creuaven els dos, era un quatre camins i un marxava cap a Coldejou i l'altre cap a Vilanova. Un altre camí venia de l'Argentera per damunt del mas de la Trilla i el coll del Serrat i girava cap a sota dels Cinc Pins; quan creuava amb el primer quatre camins que anava a Vilanova, es produïa un segon quatre camins i un marxava direcció Hort dels Frares-Duesaigües, i l'altre cap a Vilanova. Aquests camins eren de bast o ferradura, també anomenats camins veïnals, i només qui els va conèixer n'endevina algun tros perquè tot s'ha fet bosc.

428. Quico, cal cal quicu

Casa petita del poble al carrer del Porxet. El Quico va ser agutzil i pregoner. En aquesta casa ara no viu ningú.

429. Racó, cal

Al carrer d'Eduard Toda. El Jaume Racó era un enamorat de les plantes i tenia el carrer fet un jardí. Per això del seu carrer se'n va dir el carrer de les Flors. Ara és el carrer d'Eduard Toda. Cal Racó es va dir ca la Josepeta, després ca la Maria del Cafè (1910-1920). Després va ser botiga i fonda.

430. Rafel, la vinya del

Dalt del camí de la serra, damunt de les Marrades i de la drecera. És bosc.

431. Rafoli

"... de la terra de Rafoli" (M.N. 1630, p. 155); "en la terra de rafoli barony de escornalbou" (Do. Ac. 1665, p. 93).

432. Ramiro*, la vall del la vall del ramiru

Una vall, tocant a la vall del Pequel, a les Donasses. És un fragment de les Valls.

433. Ramon de ca la Llúcia

"Ramon de ca la Llússia" (Varii. 1827, p. 18).

434. Ramons, cal

Al carrer Major. També cal Mèlic.

435. Rasa, la

"Torrent de la rasa ab lo campet" (Ll. Cap. 1620, p. 26); "la rasa del bosc del Castell" (M.O.I. 1702, p. 152).

436. Recta de la Carretera, la

També la Recta de l'Apeadero. Tros de carretera sota la via del tren i damunt de la cova del Patró.

437. Reial, el barranc

Neix a la serra, prop de la font dels Pastors i els Estrets i s'ajunta, tocant al poble, amb el de les Valls o del Més Enllà (Més Enyà) i marxa cap a Duesaigües. També se'l coneix pel barranc dels Estrets o de la Serra. En les obres del túnel es van trencar unes venes d'aigua importants i va perdre el cabal; a més, tocant al pla dels Pous el van omplir de terra i pedra. Ara és un pedruscall i ha empobrit el reg d'aquella zona. En aiguats una mica forts aquest pedruscall arriba fins al barranc de Riudecanyes.

438. Reial, el camí

També dit camí de la Serra. Surt del poble tocant al barranc Reial, passa pels Graus, la bassa Nova, el pla dels Pous i els Estrets. Fins aquí, hom es pot servir del cotxe. Des dels Estrets, uns senderons ens poden portar a la cova del Cabrer, a la font dels Pastors o a la Divisòria, dalt mateix de la serra.

439. Reial, el camí

És carrer però més aviat li diuen Camí Reial i va des de ca la Marcel·lina a ca la Catxa. Havia estat, o és, car diuen que aquests drets no es perden, antiga carrerada.

440. Reietó, la cova del

Segurament una cova, una balma de pedra vermella, que hi ha damunt dels Estrets, al peu del Montxelló.

441. Rentadors, els

En començar la baixada cap a la font Vella, a l'esquerra un caminet molt endreçat porta als antics Rentadors. Dues basses amb llargues batedores de pedra. Això és sota la font Vella i tocant al mateix barranc Reial. El lloc és ombrejat i les basses són plenes, encara que descuidades pel desús.

442. Resclosa, la

Sota el camí de la Trilla, prop de la bassa del Canyar, tocant al barranc de la Segarresa, lloc on giraven l'aigua per regar.

443. Respiraderos*, els els respiraderus

Anomenen *respiraderos* les fumeres, cilíndriques, no molt altes, però sí amples, per on es treia la pedra quan es construïa el túnel. Després van servir de fumeres i sortida de gasos dels trens de carbó i vapor. Hi ha tres respiraderos: Un a la Deumera, prop del Pi Gros, un als Graus i un altre al pla dels Pous. El de les Marrades, o pla dels Pous, és per on van treure més runa i es va obstruir el barranc Reial.

444. Reus, el carrer de

Surt del carrer de la Deumera i va fins a cal Diego. Abans era conegut per les Bassetes.

445. Ribà o Ribàs

"Tros de terra del qual el rector en rebia els beneficis" (M.N. 1620).

446. Riba, el mas de la

Tocant al barranc de la Segarresa al Campet. Encara es conserva, però és abandonat i deixat. Últimament va ser corral de bestiar.

"28 augusti 1.628, March Anguera ven a Frnc, Cruzat, pagès del mas i terme de la Trilla, tota aquella heretat i part de terra ... dita lo mas de la Riba." (Cx.4 no. 11, p. 84).

447. Robert

"Antonius Rubert." (L.N.O. 1608, p. 10); "Joan Rubert i Guillem Rubert" (Comp. Pas. 1766, p. 4).

448. Rocamora, la font de

Era sota la Cantarilla de la font del Ferro. Abandonada.

449. Rodó, el collet el cullet rudó o el cullet redó

Damunt del barranc de les Valls, a la vall de l'Escoda prop de la Parrica.

450. Rodona, la bassa

Una bassa al costat de la caseta dels Crous, al fons de la clotada de les Voltes.

451. Rofes, cal (pronunciat amb o tancada)

Al carrer dels Bous.

"Miquel Llabaria alies Rofes" (Cx. 2, no. 26, 1857).

452. Roger

"Joan Roger dit de la Font, pagès deu a Joan Peyrí, peraire de dit lloch en censal ... a dit Roger Miquel Guinjoan, peraire..." (Cx. 4, no. 10, 1634, p. 306).

453. Roig, el coll

Un coll entre els termes de Coldejou i la Torre de Fontaubella. És un portell, final de la serra de l'Argentera i començament de la mola de Coldejou.

454. Roquera

Joan Roquera, també es pot llegir Requena que el 1707 consta a l'Argentera com a mosso.

455. Rosa de la Trilla, ca la

Al carrer dels Bous.

456. Ros, cal

Era al carrer d'Eduard Toda, on avui hi ha l'ajuntament. En el M.O.I., es llegeix un "Francesc Crusat, dit el Ros" i en Varii un "Joan Ros" el 1774. També Joan Ros, pregoner, el 1920.

457. Ros, la barraca del

Una barraca gran, de pedra, al pla dels Pous, on es feien menjars quan es construïa el túnel. Encara se'n conserven les parets de pedra.

458. Ros, la caseta del o la caseta del Joan Ros la caseta del Juan Ros

És tocant al camí d'Escornalbou i al Panser. El 1936, hi va estar amagat un temps, fugint de la persecució, Mn. Artur Cabré i Munté.

459. Rosic

"Isidro, Magdalena i Teresa Rosich" (Con. Cx. no. 2, 1749, p. 6); "Isidro Rusich, pagès de l'Argentera" (M.O.I. 1601, p. 172).

460. Rossell

"Petrus Rossell ..." (M.N. 1.3, Par. Riu. Cx. no. 3).

461. Rossella, l'hort de la

"Lo hort de Na Rossella in partita dicta la Delmera, confrontat ex bona parte ab lo vell acarrerador." (Ll. Br. Cap. 1608, p. 19).

462. Rossendet, cal

A la plaça d'Escornalbou.

463. Roure

"Lo Roure de Joannes Arquer pre." (L.N.O. 1608) (paper molt estripat).

464. Roureda, la

"Vulgo dicto la Roureda torrente de la Devesa ab lo Campet i part de la Coma." (L.N.O. 1608, p. 26); "terra herma afronta a ponent ab lo Morral de Vilanova." (M.O.I. 1702, p. 201).

465. Roureda, la baixada de la

És al camí Vell, tocant a la Pujada del Piquer. És gairebé el mateix i terme de Duesaigues.

466. Rovira, la

"heretat dicta la Rovira en lo terme de l'Argentera ... afronta ab lo Morral de Vilanova." (L.N.O. 1702, p. 218).

467. Sabater

"Pere Sabaté rector de l'Argentera" (Hist.Parr.Arg.Gui.Sug. 1323).

468. Sabirós

"Jaume Sabirós, habitant de l'Argentera" (Fulls solts, 1608).

469. Saco, cal

També cal Baldomero al carrer de la Deumera.

470. Saco, la planeta del

A la vall del Viol o Biol, sota la roca d'en Gil, un tros que en diuen *la Planeta*, en contradicció amb el molt pendent que fa.

471. Sagristà, el pla del

Damunt de la mina de la Trilla, tocant a la Cueta de la Guineu i les Donasses. És bosc.

472. Sagristà Vell

En el text es llegeix "sagristà Vell." No en diu el nom, ni sabem si es referix a un sagristà vell, o Vell és el renom. (Varii. 1719, p. 43).

473. Sajola, el clot de la

"Lo Clot de la satgola o Sajola, vulgo dicto Sat jola, modo fracis. llabaria" (*sic*) (Cap. Br. 1566, p. 17); "Collet de la Sachola" (Do. Ac. 1665, p. 91).

474. Saló, cal

Al carrer de la Deumera. Fou l'últim forner que va pastar i vendre pa. Ara el pa arriba cada dia de Duesaigües.

"Anton y Maria saló" (Conf. 1747-1742, p. 2).

475. Saló, el coster del

Un coster al Peiró (I), cap al pla dels Pous.

476. Saló, el pati del

Hi posaven els feixos de llenya per al forn del pa, al carrer de la Deumera.

477. Samarró

Els Samarró daten del 1700 i vénen del Lloar. Al carrer de la Creu. Avui, al carrer de la Deumera.

478. Sant Bartomeu

Va ser la primera església del poble. Abandonada i derruïda.

"Parroquial església de Sant Barthomeu, 1628, romànica de reduhides dimensiona, situada al mig del poble, envoltada pel cementiri" (Do. Ac. 1665 p. 87).

479. Santgenís

Aquest cognom s'ha trobat amb quatre grafies diferents: *Segenis*, *Sengenís*, *Sans Genis* i *Sangenís*.

"Petrus Segenis" (L.N.O. 1638, p. 81); "Pere Juan Sengenís batlle de l'Argentera" (Cx. 4 no. 10, 1665, p. 26); "Laurentius Sangenis" (Do. Ac. 1665, p. 3). "Gabriel Sangenis" (Fogatges 1553); "Joannes Sangenis" (M.N. 1620, p. 21); "Josephus Sangenis" (M.N. 1620, p. 9); "Josephus Sans Genis" (Cx. 4, no. 8, 1664, p. 81).

480. Sants, els

"Hereditate dita los Sants ... afronta ab lo barranc del estret" (M.N. 1762).

481. Sants, la baixada dels

Baixada a la sortida del poble cap al castell, abans d'arribar al barranc Reial. Ara és empedrada.

482. Sants, la bassa dels

És tocant a la baixada del mateix nom, sota el poble, on comença el camí del Castell. Se'n veuen les restes. Abans, s'omplia del barranc Reial i en regaven horta. Les obres del túnel van perjudicar el barranc i la bassa és seca si no ha plogut i ha baixat el barranc.

483. Sanxo

"Isidorus Sanxo agricultor de l'Argentera" (10 abri 1626); "Franc. Sanxo, pagès del lloch de l'Argentera" (D.A. 1693); "Pere sanxo" (D.A. 1747, p. 93).

484. Sanz

Sembla que aquest Sanz residia a l'Argentera o hi estava molt connectat.

"Sanz Budg et uxor" (M.N. 1351, Parr. Riu).

485. Sarraí, la font del

"... tota aquella heretat de terra herma situada el la partida de la Font del Serrai" (M.O.I. 1702, p. 21). Pel camí que surt del castell i va a la bassa del Diable. És terme de Riudecanyes. Estava entre pins i roques vermelles. Una pedra grossa que es va despendre, la va ensulsir.

486. Savall

"Jaume savall" (Cx. 4 no. 8, 1620, p. 146).

487. Sedó

"Mossèn Gabriel Sedó, vicari de l'Argentera." (Fogatges 1553).

488. Segarra

"Berengarius Segarra." (M.N. Esc. Riu. Cx. 1 no. 1, 1272).

489. Segarresa, el barranc de la

Neix tocant al corral de la Trilla i a la font dels Ermitans, però un altre primer ramal ve de prop de la Parrica, baixa tocant a les Donasses, passa vora la roca Segarresa, prop del mas de la Riba i desaigua al barranc de les Valls.

490. Segarresa, el camí de la

Surt de la carretera o camí de les Valls poc abans d'arribar al mas de la Riba, va vorejant el barranc de la Segarresa, on es pot fer un bon tros en cotxe, fins després de passar per sota de la roca Segarresa, llavors un senderó arriba a la font dels Ermitans i a la serra.

491. Segarresa, la

Lloc sota la font dels Ermitans. S'ha tornat un matollar.

492. Segarresa, la roca

Una roca preciosa de veure al costat de la roca del Bres. És un espadat magnífic, de pedra blanca, tocant al barranc de la Segarresa, sota de la font dels Ermitans. Un filó de roca blanca que es fa visible a les Vinyes, passa per sota el poble, precisament per sota l'església, va soterrat cap al mas de la Riba i torna a sortir a la Segarresa, on la seva blancor dóna a l'espadat el seu nom.

493. Sentís

"Michael Sentís" (L.N.O. 1608, p. 13); "Pere sentís, conseller" (Do. Ac. 1609).

494. Serra del Cabrer, la

Pujant pel camí de la Torre de Fontaubella, o camí de la Serra, quan s'arriba als Estrets, la fondalada que queda a l'esquerra.

495. Serra, la

El terme de l'Argentera és limitat en la seva part occidental per la Serra des del terme de Duesagues passant per l'Enderrocada fins al coll Roig. Tot aquest llarg de serra és anomenat, senzillament, la Serra o també la serra de l'Argentera. Realment, entre l'Enderrocada i la serra del Trucafort, prop de la Divisòria, és la serra de Pradell i des de la serra del Trucafort fins al coll Roig, és la serra de l'Argentera.

496. Serra, la

Partida tocant a la serra de l'Argentera, damunt de les Marrades, entre la Bartra i el Moster. El 1665 ja es troba documentada aquesta partida.

497. Serrat, el coll del

Sota el castell, abans d'arribar als Cinc Pins.

498. Sindicat, el

Al carrer dels Bous. En deien la "Cumparativa". Es va liquidar cap a l'any 1920.

499. Sirot, el barranc (o la rasa) del

Barranc o rasa de Davant la Vila que desemboca al barranc Reial, entre el tros del Mèlic i el tros del Sirot.

500. Siurana ciurana

"Michael Ciurana". (Cx. 5 no. 19, 1720); "Pere Catarina Ciurana del Censal" (Cx. 5 no. 19, 1720).

501. Sobirós

"28 octubre 1.608 Jaume Sobhirós ferrer, habitant de dit lloch de la Argentera y Margarida, muller sua se obliga sobre tots Sobhirós a servir la ferreria de dit lloch y se obliga a fer una covera" (Cx. 5, no. 20).

502. Societat, la

Local amb bar, sala de cine i ball al carrer de la Deumera.

503. Soler

"Jacobus Soler agricultor" (Ll. Cap. 1630, p. 43).

504. Sorts, les

Important partida tocant al poble, entre el barranc de les Valls i el barranc Reial, hi ha molts trossos que tenen el nom de *la Sort de* i a continuació el nom del seu propietari. La sort de Ca l'Anton Racó, la sort de Cal Marian, la sort de la Marcel·lina i totes són a la mateixa partida.

505. Sureres, la pujada de les

Abans d'arribar al castell, pujant per la carretera, des de Riudecanyes, el tros passat un bar de temporada fins a l'esplanada de l'aparcament. Hi ha unes alzines que són sureres. D'aquí el nom. És terme de Riudecanyes.

506. Tall

"Andreu Tall y Tecla Nolla" (Ani. Ver. 1767).

507. Tanca, el barranc de la

El barranc de la Font del Ferro, des de la Cantarilla en avall, se sol anomenar, també, barranc de la Tanca.

508. Tanques, les

Partida de les Tanques, prop dels Crous, antigament, les Carboneres.

509. Taverna, la

"10 July 1.636 Pere Gil, pagés de dit lloch aver arradat la taverna y la fleca per lo temps de un any" (M.N., p. 146).

510. Tegell

"Jaume Tagell" (Fogatges 1497).

511. Teixidor

"Mossèn Aymar Teixidor, rector de l'Argentera" (Fogatges 1497).

512. Terraplè, el

Lloc a la pujada de les Ferreries, tocant al Molinet. El nom ve de la terra i pedres que es van acumular en aquest lloc quan es feia el túnel.

513. Tomàs, el bassot d'en

"Lo bassot dit d'en Tomàs" (Do. Ac. 1665, p. 2).

514. Torner

Fou mosso de l'Argentera el 1722 (Comp. Pas.).

515. Torreta de la Font, la

"hereditate dita Torreta de la Font" (M.N. 1620, p. 186).

516. Tost

"Pere Tost" (Cx. 4, no. 8, 1620, p. 165).

517. Tost, l'hort d'en

"... venen al honorable Franc. Crusat pagès de dit lloch de l'Argentera tot aquell hort dit d'en Tost". (Liber Apri 1693, p. 68).

518. Tres, el collet (o la roca) de les el cullet de les tres

Entre el morral Blanc i el cingle Clos, una roca, voltada de pins, que a les tres de la tarda (hora vella), quan hi toca el sol, indica que són les tres.

519. Tricafort (o Trucafort), cal

Al carrer del Porxet, avui, ca la Neus.

520. Tricafort (o Trucafort), la pujada del

Un carrer sense cases, obert no fa gaire, i de molta pujada des del camí de la Font Vella fins al Colomer.

521. Tricafort (o Trucafort), la serra del

Un tros de la serra, anomenat així, prop dels Estrets. També se'l coneix per portell del Trucafort.

522. Trillà, cal

Cal Pere Trillà, una casa del poble al carrer d'Eduard Toda.

523. Trilla, el camí de la

Camí del poble al mas de la Trilla per sota la rasa del Sirot.

524. Trilla, el corral de la

Cova amb una paret de pedra al davant que feia de corral i que encara es conserva. És en un cantó de la font dels Ermitans i havia estat propietat del mas de la Trilla.

525. Trilla, la

Hi ha qui diu que de molt antic, quan l'Argentera encara no era l'Argentera sinó una agrupació de masies, portaven mineral del mas del Mestre d'Alforja i en una d'aquestes masies en feien la tria. D'aquí, és diu, el nom del mas de la Trilla, abans, mas de la Tria. També algú recorda un mapa que es va destruir en la guerra del 1936 on constava que la Trilla era terme independent de l'Argentera. El mas de la Trilla és el més important de l'Argentera, prop del barranc de les Valls, al peu de la pujada del Castell. En una paret exterior es conserva un rètol que diu: "Cuartel del Sur". Les finques amb molt de bosc i avellaners propietat del mas de la Trilla, havien estat moltes i arribaven fins a la mateixa serra. Avui només té bosc.

"L'Argentera comprèn l'antic terme de la Trilla, que segons la tradició era l'antic magatzem i lloc de treball metal·lúrgic i d'aquí el nom de Trilla o Tries; [...] Possiblement és el mateix mas donat el 1195 a Pere i la seva muller Joana, que havien de donar rendes a la sagristia d'Escornalbou. La donació fou confirmada el 1296 a Ramon Jujol i els seus i és esmentada com una masia amb forn". (Pere Anguera, "L'Argentera", *Gran geografia comarcal de Catalunya*, vol. 7 _El Camp de Tarragona_); "Término de la Trilla, arzobispado de Tarragona, seis almas" (*Mapa Geográfico de la Provincia de Tarragona*, 1846); "vengué al quondam Francesc Crusat del mas de la Trilla, parròquia de l'Argentera ... una part que afronta fins a la ayguera la qual lay ven per lo preu de 6 Hro ... La qual lay ven franca y quita." (M.N. 1697, p. 11).

526. Trilla, la bassa de la

Una bassa, enderrocada, que encara es veu a la Trilla.

527. Trilla, la mina de la

Una mina d'aigua, davant de la vall de Cal Buscallet. Encara es veu una mica, però no raja.

528. Trilla, la plana de la

Una plana sota el camí de la Trilla.

529. Trilla, la sequieta de

"Sèquia de la Trilla in itinere quo itur a Scornalbou, tota aquella serra avall fins al collet y de allí, travessa lo ... (il·legible) de la coma y puja per unes roques amunt y allí afronta ab Antoni Nolla 22 may 1.639" (Cx. 4, no. 10, p. 37).

530. Tuda

"Josepha Tuda Farrera mulier de Joannis Farrer dicti de la Plaça. Michael Ferrer et Tuda et eius uxoris oppidi de Duesaigües." (L.N.O. 1620, p. 198).

531. Vall

"Vall del mas dit de Cerdà" (M.N. 1630, p. 124); "Andreu Vall" (Cx. 5, no. 19, 1665); "Josepha Vall" (Varii. 1719).

532. Valldossera

Joan Valldossera. Rector de l'Argentera. 1741.

533. Valls, el barranc de les

Barranc de les Valls o del Més Enllà quan s'apropa al poble. És el barranc més llarg de l'Argentera. Comença sota del coll Rodó fins a arribar al poble, on s'ajunta amb el barranc Reial al lloc dit els Sants. Abans d'ajuntar-se al barranc Reial, prop del poble, és anomenat barranc del Més Enllà.

534. Valls, el camí de les

Ara és carretera cap a Vilanova i al castell. Surt per l'avinguda dels Amics de l'Argentera, part alta del poble, passa per les Sorts, els Hortals, les Donasses i les Masies. Després d'un retomb, la carretera es bifurca, l'una a la dreta cap a Vilanova, i l'altra, passant per les Mulettes, cap al castell.

535. Valls, les

La més gran de les partides, la més occidental. Toca al coll Roig, la Foradada, les Mesies i les Donasses. Moltes finques de les Valls porten el nom del seu propietari.

536. Vázquez, cal cal basques

A la plaça del Mestre Llorens.

537. Vella, la casa

A la plaça de la Creu.

538. Vella, la font

La font més important de tot el terme. És sota el poble d'on se surt pel camí de la Font Vella, davant de la font del Camil·lo i de cal Pere Viudo. És un camí empedrat amb replans escalonats i xiprers als dos costats. És un pla rectangular amb cinc plàtans grans i unes quantes alzines, una de molt grossa, que fan un ombrejat fresc. Baixant unes escales més, hi ha la font. Una aixeta de llautó és clavada en una paret que al darrere és dipòsit. Més enllà hi ha uns fogons i una taula semicircular. L'aigua de la font Vella ve del barranc Reial, que, si bé més amunt sol estar sec, allí rebrolla.

539. Vella, la muralla

"... aquella masia dita lo mas de la Trilla ... afronta a sol ixent ab lo pontet i la devesa del Castell d'Escornalbou, a mig dia ab la Muralla Vella de la font del Serrahí, de ponent ab lo pla del Sagristà i de tramuntana ab la carrerada de las Valls." (Cap. Baro. 1762).

540. Vella, la vinya

"... afronta ad via publica dels masos." (Cx. 4, no. 1 639, p. 3).

541. Vell, el camí

Surt per la part baixa del poble, tocant el xalet de la Fleca, travessa el barranc Reial, passa prop del mas de la Plana del Pascaló i acaba a la baixada de la Roureda i el collet de Duesaigues, terme d'aquest poble. És el camí per on passaven els carros que venien de Reus abans de fer-se la carretera, i en aquest collet, de vegades, animals cansats eren ajudats per animals de refresc per acabar d'arribar a l'Argentera. Abans aquest camí continuava de l'Argentera en direcció a Vilanova passant per sota el collet del Serrat, però ja era camí de bast.

542. Vergili

"Hierònimo Vergili ... et Angela eius uxor" (M.N. 1620, p. 221).

543. Vicenç, el corral del

Prop del Pedregals i la font dels Ermitans. És una balma tancada amb pedra que servia per a tancar el bestiar. També, al mateix lloc, hi ha el Pedregal del Vicenç.

544. Vila, el clot d'en

"Clot den Vila 20 set 1.623" (M.N., p. 65).

545. Vilamanya

Antic lloc, terme de Riudecanyes, on s'ajunta amb els termes de Duesaigues i de l'Argentera.

"Veins de Vilamanya" (Ge. G. De Cat Carr. Can.); "Veins de Vilamanya i la Trilla" (Hist. Po. Baix Camp. Pere Ang.). Vegeu Introducció.

546. Vilamanya, la font de

És terme de Riudecanyes, entre un alzinar i el barranc de Vilamanya, al costat del camí de Duesaigues al castell.

547. Vilanova, el morral de

És un punt alt de la serra entre el portell del Trucafort i la Parrica. Vist des del poble, té la forma d'una cadira.

548. Vinyassa, la

Això devia ser a les Vinyes i avui és pinar.

"Pesa de terra dita la Vinyassa." (D.A. 1665, p. 2).

549. Vinyes, les

Indret o partida damunt de la Recta de l'Apeadero, que parteix amb el terme de Duesaigues.

550. Vinyetes, les

Finca petita entre el collet del Besora, el Figueral i el collet de les Figueretes. Ara, és bosc.

"... heretat dita la Vinyeta o Vinyetes" (Ll. Cap. 1665, p. 6).

551. Viol, el toll del Viol o Biol

El toll del Viol o també escrit del Biol, molt conegut al poble. És al barranc Reial, on fa cap la rasa del Maiet, sota les Planes. És un toll que abans s'aprofitava per regar horta. Ara té aigua si en té el barranc Reial.

552. Viudo, cal

A la plaça de la Creu. Ara és cal Minguet.

553. Voltes, les

És un bosc tocant al comellar de les Moreres i les Tanques, als Crous.

554. Vutle

"La casa de Joan Vutle" (M.O.I. 1702, p. 210); " Isidro Vulle, fadri, pagès de l'Argentera" (M.O.I. 1702, p. 210); "Magdalena Vutle o Vulle." (Varii. 1719).

555. Xalets de les Sorts, els

Són tres xalets nous a les Sorts fets per estiuejants, ben cuidats i habitats en temps de vacances. S'hi va pel camí de les Valls (carretera) poc després d'haver sortit del poble, a l'esquerra.

556. Xanxo

En el cognom Xanxo, es barreja la forma i grafia *Xanxo* amb la de *Sancho*.

"Agost 1.728 Franc Xanxo, pagès i Llússia Xanxo, conjugues i Pere Sancho i Mestre, conjugues del lloc de l'Argentera" (M.O.I., p. 192).

557. Xanxo, la serra del

"La Serra del Xanxo a la Serra del Trucafort ... que afronta ab la Serra del Pradell." (M.O.I. 1703, p. 192).

558. Xiller, el comellar d'en

"... a la partida de la Carrerada de las Valls" (Cap. Baro. 1762).

559. Xiprer, el

Un xiprer a la partida dels Hortiells, pel camí de la Xirivia, a l'enllaç del camí que va al mas dels Crous. És un xiprer ramut. Terme de Duesaignes.

560. Xiques Guapes, la font de les

Era tocant a la bassa dels Caçadors i el barranc Reial. Un aiguat la va destruir.

561. Xirivia, el camí de la el camí de la xuribia

Surt de l'Argentera pel pont de la Deumera, a la carretera abans d'entrar al poble, passa pel collet de les Figueretes tocant al cementiri, passa per la roca Nora, la Cantarilla, els Hortiells i entra al terme de Duesaigües. Fou el primer camí de l'Argentera, llevat del camí Vell, que va passar de ser camí de bast a ser camí de carro. Això fou l'any 1940 i tot es féu a pic i pala.

562. Xirivia, la la xuribia

És una partida important, terme de Duesaigües, però vinculada a l'Argentera. És la partida més septentrional, més enllà dels Crous i els Hortiells, ja al peu de la serra de Pradell.

"... a la Partida de la Xorivia" (Do. Ac. 1665, p. 39).

563. Xirivia, la font de la la font de la xuribia

És al camí de la Xirivia, però terme de Duesaigües. L'aigua és bona i freda.

3. Mapes i plànols

1	Cal Lluís Marcel·lina del Joanet Picapedrer	53	Cal Joan Paleta	108	Cal Macià
2	Propietat d'Antoni Cabrer	54	solar	109	Cal Mèlic (abans, cal Ramons)
3	Prop. de Mateu Forés i Cabrer	55	Cal Bernardo	110	Ca l'Alemaný (abans, corral de Cal Miquelet)
4	Garatge del Bosquets (ara, La Societat)	56	solar	111	Corral de Cal Pere Trillà (ara, cal Ramiro Cabrer)
5	La Societat	57	Cal Queralt	112	Ca la Carme Guillèn
6	Cal Ferrer	58	solar	113	Pati de Cal Guillem (avui, ca la Mari)
7	Cal Saco / Cal Baldomero	59	solar	114	Pati dels carros de Cal Guillem
8	Cal Samarró	60	solar	115	Ca la Rosa de la Trilla
9	Cal Cintet	61	solar	116	abans, corral de Cal Ros (avui, garatge)
10	Cal Curtilles	62	solar	117	Corral de Cal Porxet
11	Cal Josep de Manresa	63	Cal Blasi	118	Ajuntament Vell (avui, habitatge)
12	Cal Jordi	64	Xalet <i>el Prefabricat</i>	119	Cal Pepet del Convent (ara, ca la M. Teresa Saló)
13	pal·lissa	65-66	Ca l'Armando	120	Xalet de la Fleca (abans, hostal i quadra per als animals)
14	pal·lissa	67	solar	121	Era del corral de Cal Besoret (avui, corral de Cal Manyo)
15	Garatge de Ca l'Agustí	68	solar	122	Casa, pati i era de Ca l'Agustí (avui, cal Lluís Castellví)
16-17	Cal Gavalrà	69	solar	123	Cal Marian (avui, cal Cosme de la Laureta)
18	Cal Miquel Valls	70	solar	124	Cal Joan de la Llúcia (s'havia conegut per Ca la Pinxa)
19	Cal Pelfo (després, cal Florència)	71-72	Corral de Ca la Catxa de Cal Macià	125	la Casa Vella
20	Cal Miquelet	73-74	Cal Pere Viudo	126	Corral de Ca l'Alberta
21	Cal Faiol (avui, cal Pep Climent)	75	la Font del Camil·lo	127	Cal Rofes (també, Ca la Consuelo)
22	Ca l'Esperança	76	Cal Camil·lo o ca la Paquel·la	128	Ca la Maria de Móra
23	solar	77	Cal Mano	129	Cal Samarró (avui, ca la Maria Rosa)
24	Ca la Dominica	78	Cal Tricafort (avui, ca la Neus)	130	Cal Minguet (abans, cal Viudo)
25	Cal Saló	79	abans, corral de Cal Guillem	131	Ca la Pura (també, ca l'Alberta. Abans ca l'Agustina)
26	Cal Camp-rubí (avui, cal Vacarisses)	80	Ca l'Eugènio	132	Cal Buscallet (ara, cal Sobietes)
27	Cal Pascalo	81	Cal Joanet (abans, ca l'Esquerrà)	133	Cal Vázquez
28	Cal Besora	82	Ca la Marcel·lina	134	Cal Jaume Llorens
29	antic forn del poble (actualment, placeta)	83	Cal Pere Valls (abans, cal Besoret)	135	les Escoles
30	Font de Cal Cintet	84	<i>el Matadero</i> (avui, cal Jordi Subirats)	136	Cal Bosquets (abans, ca l'Oliva)
31	Corral de Cal Font	85	Pal·lissa de Cal Pascalo	137	Ca la Benedicta (també, cal Trillà)
32	transformador	86	Ajuntament (abans, cal Ros)	138	Cal Cinto
33	la Quadra (avui, ca l'Anton del Castell)	87-88	Cal Cabrer (abans del Sr. Toda, avui del Sr. Font)	139	Cal Mingo del Pep
34	Cal Rossendet	88	Cal Font	140	Ca la Josefina (abans, ca la tia Rosa del Cico-Pep)
35	Cal Sol	89	Celler del Ros	141	Corraleta de Cal Cosme
36	Cal Sebastià Domènech	90	antic ajuntament (avui, cal Porxet)	142	Corral del Cosme
37	Ca la Rosário	91	Cal Porxet	143	Jardí de Cal Guix
38	Cal Jaume Baldomero	92	Cal Guillem	144	Cal Guix (abans, cal Negre, cal Pata i cal Patoni)
39	Ca la Rosa Roman	93	Celler de cal Tricafort	145	Cal Masson
40	Cals Botella	94	la Muntanyeta (abans, cementiri i església romànica)	146	Cal Pau de Ca la Munda
41	Era de Cal Dionísio (avui, parc infantil)	95	garatge de cal Font	147	Cal Federico
42	Cal Gregori	96	la caseta de la Mel	148	Cal Camp-rubí i cal Miquel Lechado
43	Ca la Núria Saló	97	el celler de Cal Cabrer		
44	Cal Joan Ferré	98	Ca la Benvenida		
45	Maset de Cal Cabussó (després, cal Xanxo, després, cal Pere Valls)	99	Cal Racó		
46	piscina municipal (abans, l'Era de Cal Cabussó)	100	Cal Dionísio (ara, dels Orue)		
47	dipòsit	101	Cal Rossendo, ca la Pepita Porxet i el Josep Grau		
48	Ca l'Isidro Torroja	102	Cal Joan de Balaguer		
49	Cal Josep Escoda (o cal Francès)	103	Cal Mosset		
50	Cal Boronat	104	Cal Marquet (avui, cal Salvador Roig)		
51	solar	105	Ca la Llúcia (avui, cal Borrell)		
52	Cal Josep Fort	106	església parroquial		
		107	abadia		

